

2. VYJÍŽDKA ZA PRACÍ

2.1 Vývoj vyjížďky za prací a její intenzity

Dojížďka za prací je pojímána ze dvou aspektů: cesta do zaměstnání z hlediska obce pracoviště je dojížďkou, cesta do zaměstnání z hlediska obce trvalého bydliště je vyjížďkou. Obecně jsou tyto pojmy totožné, protože úhrn dojížďky a úhrn vyjížďky se celostátně rovná. V konkrétních územních celcích se však musí oba pojmy odlišovat, takže uváděné údaje jsou vždy pojmově specifikovány, zda jde o počty dojíždějících nebo vyjíždějících osob.

Při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 bylo v Královéhradeckém kraji zjištěno celkem 260 602 zaměstnaných osob. Z tohoto počtu jich 234 697, tj. 90,0 %, uvedlo, že za prací docházejí nebo dojíždějí mimo místo svého trvalého bydliště (tj. uvedly rozdílnost adresy bydliště a pracoviště). Z dalšího zpracování bylo však vyloučeno 8 242 (3,5 %) zaměstnaných osob, které neuvedly adresu svého pracoviště. Dále se tedy posuzují údaje za 226 455 osob dojíždějících či docházejících do zaměstnání na území Královéhradeckého kraje.

Sledování vyjížďky (dojížďky) do zaměstnání je účelné rozdělit do několika kategorií: dojížďku (docházku) uvnitř obce trvalého bydliště, mezi obcemi téhož okresu, mezi okresy téhož kraje a dojížďku (vyjížďku) přes hranice krajů, příp. do zahraničí.

Tab. 2.1 Základní ukazatele dojížďky za prací v letech 1991 a 2001

Kraj, okres		Vyjíždějící z obce				Dojíždějící do obce			
		celkem	v tom		denně	celkem	v tom		denně
			muži	ženy			muži	ženy	
Kraj celkem	1991	98 422	58 849	39 573	88 118	99 400	58 764	40 636	89 330
	2001	101 175	60 561	40 614	85 280	98 824	58 600	40 224	86 144
Hradec Králové	1991	22 717	13 623	9 094	20 203	26 737	15 958	10 779	23 455
	2001	22 902	13 718	9 184	19 091	27 627	16 476	11 151	23 674
Jičín	1991	15 730	9 474	6 256	14 269	14 457	8 742	5 715	13 201
	2001	16 950	10 213	6 737	14 427	13 629	8 033	5 596	12 247
Náchod	1991	21 724	12 996	8 728	19 663	20 253	11 604	8 649	18 872
	2001	21 905	12 893	9 012	18 647	20 079	11 524	8 555	18 255
Rychnov n. K.	1991	17 372	10 105	7 267	16 129	16 048	9 376	6 672	15 070
	2001	18 440	11 214	7 226	15 904	15 896	9 886	6 010	14 237
Trutnov	1991	20 879	12 651	8 228	17 854	21 905	13 084	8 821	18 732
	2001	20 978	12 523	8 455	17 211	21 593	12 681	8 912	17 731

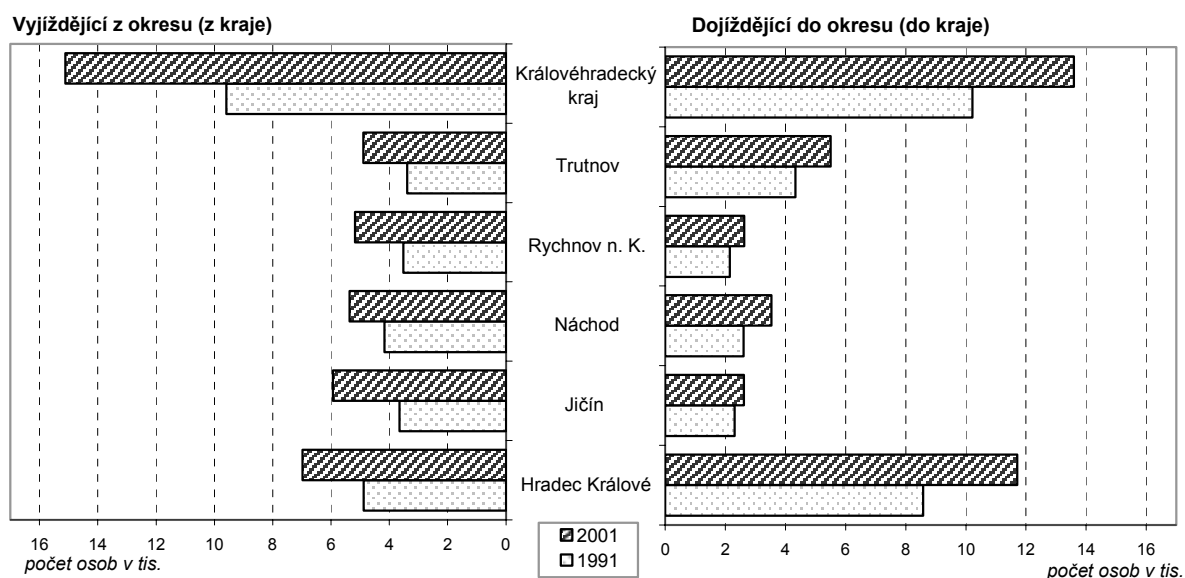
Z celkového počtu 226 455 vyjíždějících osob za prací v Královéhradeckém kraji jich mělo 125 280 (55,3 %) **pracoviště na území obce**, tj. nevyjížděly z obce svého trvalého bydliště. V jednotlivých okresech kraje však byly zjištěny ve vnitroobecní vyjížďce značně odlišné údaje. Nejvyšší podíl zaměstnaných osob v obci bydliště vykazovala velká města a okresy s větším městským centrem a dále některé okresy s vysokou rozptýleností pracovních příležitostí. Z Královéhradeckých okresů byl nejvyšší podíl osob pracujících na území obce, téměř dvě třetiny, zjištěn v okrese Hradec Králové (vliv téměř stotisícového města Hradec Králové s velkou koncentrací pracovních míst), více než polovina zaměstnaných osob pracovala na území obce, ve které bydlí, v okrese Trutnov (58,5 %) a Náchod (51,4 %). Na druhé straně nižší procento obyvatel pracujících na území obce svého bydliště měly okresy s vyšším podílem malých sídel bez pracovních příležitostí a okresy tvořící zázemí pro okresy s velkými městy, tj. okres Jičín (47,2 %) a okres Rychnov nad Kněžnou (43,3 %).

Z hlediska velikosti obcí v Královéhradeckém kraji pracovala v nejmenších venkovských obcích do 499 obyvatel na území obce svého bydliště necelá čtvrtina zaměstnaných osob, v obcích od 500 do 2 000 obyvatel to byla zhruba třetina a méně než polovina pracujících měla zaměstnání na území obce, ve které bydlí, ještě v obcích do 5 tisíc obyvatel. Ze zaměstnaných osob jich absolutně i relativně nejvíce dojíždělo (docházelo) za prací v rámci obce svého trvalého bydliště v krajském městě Hradci Králové (86 %).

Podle výsledků sčítání lidu v roce 2001 **vyjíždělo** v Královéhradeckém kraji do zaměstnání **mimo obec** svého bydliště 101 175 osob, tj. 38,8 % všech zaměstnaných osob. Z porovnání výsledků sčítání v roce 1980 a 1991 vyplývá, že podíl zaměstnaných osob vyjíždějících za prací mimo obec svého bydliště se za posledních deset let výrazně zvýšil. V roce 1980 vyjíždělo za prací necelá třetina (32,9 %) ekonomicky aktivních osob, při sčítání v roce 1991 byl podíl vyjíždějících ekonomicky aktivních osob mírně vyšší - 33,6 %.

Uvedené údaje o počtu vyjíždějících osob ve sčítání v roce 1991 a v roce 2001 nejsou však zcela srovnatelné. Mimo metodické změny ve vymezení osob, za které byly údaje zjišťovány, ovlivňovaly počet vyjíždějících i změny sídelní struktury. V Královéhradeckém kraji však nedošlo během deseti let ke změnám hranic okresů, změny v sídelní struktuře obcí v rámci jednotlivých okresů nebyly nijak významné (celkem přibýlo proti roku 1991 pouhých 19 obcí v rámci celého kraje), zásadní územní změnou tak byla od roku 2000 především nová územní struktura krajů, která však na srovnatelnost výsledků neměla žádný vliv. Výrazný vliv na srovnatelnost tak měly především metodické změny ve zdroji zaměstnaných osob. Spočívaly především v různém započítávání žen na mateřské dovolené, v roce 1991 byla vyjízdka za prací zjišťována za ekonomicky aktivní obyvatelstvo, tj. včetně žen na tzv. další mateřské dovolené, v roce 2001 pouze za zaměstnané osoby bez žen na další mateřské dovolené, úbytek proti roku 1991 činil téměř 14 tisíc žen. Úbytek počtu zaměstnaných osob ovlivnil i prudký růst nezaměstnanosti (o téměř 12 tisíc osob v kraji), naproti tomu do nich byli započtení pracující studenti a učni a ekonomicky aktivní cizinci s dlouhodobým pobytem, jejich počty však byly poměrně nízké, činily 1,4 tisíc, resp. 2,5 tisíc osob. Podstatný vliv měly dále výrazné změny v rozmístění pracovních příležitostí (restrukturalizace průmyslu, privatizace, rozvoj soukromého podnikání). Úplný a podrobný výčet možných vlivů na **srovnatelnost výsledků mezi sčítáními 1991 a 2001** je uveden v Metodických vysvětlivkách.

Vyjízdka a dojízdka za prací z okresů kraje v letech 1991 a 2001

Ze sledovaných 101 175 zaměstnaných osob, jejichž pracoviště se nacházelo mimo obec jejich bydliště, jich **vyjíždělo z obce za prací do zahraničí** pouhých 832 (0,8 %), takže převážná většina vyjízdky z obce probíhala uvnitř České republiky (99,2 %). Podíl osob vyjíždějících za prací do zahraničí se v jednotlivých okresech pohyboval od 1,1 % v okrese Hradec Králové po 0,5 % v okrese Jičín. Absolutně nejvíce osob vyjíždělo za prací mimo Českou republiku z okresu Hradec Králové (256) a Trutnov (219).

Největší počet vyjíždějících za prací má dlouhodobě cíl dojízdky uvnitř vlastního okresu, i když proti roku 1991 došlo k jejich výraznému úbytku o téměř 6 tisíc osob. Podíl dojízdky za prací **do jiné obce vlastního okresu** činil v roce 2001 v Královéhradeckém kraji 72,0 % z celkového počtu vyjíždějících. Během deseti let nastala zásadní změna struktury v nárůstu vyjízdky na delší vzdálenost, tzn. že se naopak zvýšil podíl **vyjíždějících osob do jiného okresu kraje** (o 2,6 tisíc na 9,9 %) a zejména **do jiného kraje** (o 5,5 tisíc osob na 14,9 % z celkového počtu vyjíždějících). To bylo způsobeno mj. i proto, že se zvětšila ochota obyvatel dojíždět (i nedenně) na delší vzdálenosti z důvodu nezaměstnanosti v místě bydliště a blízkém okolí, z důvodu vyšších výdělků, ale také vinou poklesu bytové výstavby a migrace. Převážnou část vyjíždějících za prací mimo okres svého trvalého bydliště tvořili obyvatelé okresů sousedících s velkými městy, v kraji to byla v podstatě blízkost především krajského města Hradce Králové.

Tab. 2.2. Vyjíždějící za prací v letech 1991 a 2001 podle prostorového typu dojížděky

Kraj, okres		Vyjíždějící z obce celkem	v tom							
			počet vyjíždějících				podíl vyjíždějících (v %)			
			do jiné obce okresu	do jiného okresu kraje	do jiného kraje	do zahraničí ¹⁾	do jiné obce okresu	do jiného okresu kraje	do jiného kraje	do zahraničí ¹⁾
Kraj celkem	1991	98 422	78 803	9 772	9 586	261	80,1	9,9	9,7	0,3
	2001	101 175	72 831	12 394	15 118	832	72,0	12,3	14,9	0,8
Hradec Králové	1991	22 717	17 833	1 555	3 228	101	78,5	6,8	14,2	0,4
	2001	22 902	15 922	2 006	4 718	256	69,5	8,8	20,6	1,1
Jičín	1991	15 730	12 074	1 319	2 303	34	76,8	8,4	14,6	0,2
	2001	16 950	11 013	1 849	4 010	78	65,0	10,9	23,7	0,5
Náchod	1991	21 724	17 561	3 054	1 047	62	80,8	14,1	4,8	0,3
	2001	21 905	16 539	3 333	1 864	169	75,5	15,2	8,5	0,8
Rychnov n. K.	1991	17 372	13 849	2 087	1 413	23	79,7	12,0	8,1	0,1
	2001	18 440	13 268	2 869	2 193	110	72,0	15,6	11,9	0,6
Trutnov	1991	20 879	17 486	1 757	1 595	41	83,7	8,4	7,6	0,2
	2001	20 978	16 089	2 337	2 333	219	76,7	11,1	11,1	1,0

¹⁾ v roce 1991 včetně vyjíždějících na Slovensko

V jednotlivých okresech kraje byl trend vývoje vyjížděky za prací obdobný, tzn. že ve všech okresech se snížila celková vyjížděka v rámci okresu. Největší pokles takto vyjíždějících osob byl zaznamenán v okrese Jičín (úbytek o 11,8 % takto vyjíždějících), nejmenší v okrese Náchod (5,3 %). Nejvyšší podíl vyjížděky do jiného okresu kraje byl zjištěn v okrese Rychnov nad Kněžnou 15,6 %, do jiného kraje vyjíždělo nejvíce zaměstnaných osob z okresu Jičín a Hradec Králové (23,7 %, resp. 20,6 %).

Tab. 2.3 Dojíždějící za prací v letech 1991 a 2001 podle prostorového typu dojížděky

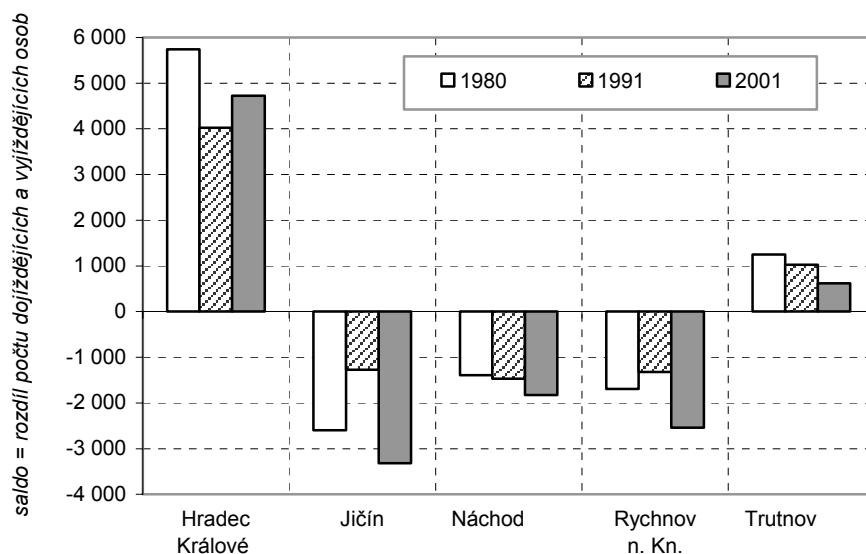
Kraj, okres		Dojíždějící do obce celkem ¹⁾	v tom					
			počet dojíždějících			podíl dojíždějících (v %)		
			z jiné obce okresu	z jiného okresu kraje	z jiného kraje	z jiné obce okresu	z jiného okresu kraje	z jiného kraje
Kraj celkem	1991	98 790	78 803	9 772	10 215	79,8	9,9	10,3
	2001	98 824	72 831	12 394	13 599	73,7	12,5	13,8
Hradec Králové	1991	26 413	17 833	4 150	4 430	67,5	15,7	16,8
	2001	27 627	15 922	5 453	6 252	57,6	19,7	22,6
Jičín	1991	14 389	12 074	842	1 473	83,9	5,9	10,2
	2001	13 629	11 013	983	1 633	80,8	7,2	12,0
Náchod	1991	20 170	17 561	2 107	502	87,1	10,4	2,5
	2001	20 079	16 539	2 893	647	82,4	14,4	3,2
Rychnov n. K.	1991	15 996	13 849	1 044	1 103	86,6	6,5	6,9
	2001	15 896	13 268	1 178	1 450	83,5	7,4	9,1
Trutnov	1991	21 822	17 486	1 629	2 707	80,1	7,5	12,4
	2001	21 593	16 089	1 887	3 617	74,5	8,7	16,8

¹⁾ v roce 1991 bez dojíždějících ze Slovenska

Významným rysem **dojížděky do zaměstnání** je, že podstatná část dojížděky směřuje do menšího počtu sídel, do kterých se koncentruje převážná část dojížděky podmíněná pracovními příležitostmi. Dojížděka zůstala ve srovnání s rokem 1991 za celý Královéhradecký kraj na zhruba stejné úrovni, zvýšila se o pouhých 34 osob s tím, že v absolutním vyjádření došlo k úbytku dojíždějících ve všech okresech s výjimkou okresu Hradec Králové, kde byl naopak zaznamenán přírůstek 1 214 osob dojíždějících do zaměstnání. Nejvíce ubyli dojíždějící za prací do okresu Jičín, celkem 760 osob.

Pohyb obyvatelstva za prací probíhal nejintenzivněji uvnitř vlastního okresu, tvořil 73,7 % celkové dojížděky. Podstatně se zvýšila dojížděka z jiného okresu kraje z 9,9 % dojíždějících na 12,5 %, o 3,4 tisíc osob na 13,8 % pak dojížděka z jiného kraje. Pasivní saldo mezikrajské dojížděky (z kraje vyjíždělo za prací více osob než do něho dojíždělo) se tak proti roku 1991 prohloubilo z 629 na 1 519 osob.

Vývoj salda dojížděky a vyjížděky za prací podle okresů

Mezi jednotlivými okresy byly v zastoupení jednotlivých typů **dojížděky** výrazné rozdíly – zatímco podíl dojíždějících v rámci okresu Hradec Králové činil pouze 57,6 %, v rámci okresu Rychnov nad Kněžnou to bylo 83,5 %. Absolutně i relativně nejvíce osob dojíždělo za prací do okresu Hradec Králové jak z jiných okresů kraje (5,5 tisíc osob, tj. 19,7 % všech dojíždějících), tak i z jiných krajů (6,3 tisíc osob, tj. 22,6 %). Naopak nejnižší podíl dojíždějících z jiného kraje byl zjištěn v okrese Náchod, pouhých 3,2 %, přitom z jiných okresů kraje sem dojíždělo 14,4 % pracujících a v rámci okresu se za prací pohybovalo 82,4 % osob.

Tab. 2.4 Meziokresní dojížděka za prací v kraji v letech 1980 - 2001

Kraj, okres		Dojíždějící celkem	v tom okres dojížděky				
			Hradec Králové	Jičín	Náchod	Rychnov n. K.	Trutnov
Kraj celkem	1980	10 566	4 792	672	2 367	915	1 820
	1991	9 772	4 150	842	2 107	1 044	1 629
	2001	12 394	5 453	983	2 893	1 178	1 887
v tom okres vyjížděky:							
Hradec Králové	1980	1 430	x	372	486	339	233
	1991	1 555	x	463	432	397	263
	2001	2 006	x	558	649	437	362
Jičín	1980	1 618	1 215	x	36	28	339
	1991	1 319	984	x	20	21	294
	2001	1 849	1 237	x	45	58	509
Náchod	1980	3 301	1 576	30	x	503	1192
	1991	3 054	1 380	52	x	586	1036
	2001	3 333	1 702	72	x	611	948
Rychnov n. K.	1980	2 226	1 311	18	841	x	56
	1991	2 087	1 245	21	785	x	36
	2001	2 869	1 910	21	870	x	68
Trutnov	1980	1 991	690	252	1004	45	x
	1991	1 757	541	306	870	40	x
	2001	2 337	604	332	1329	72	x

Rozdíly v dojížděce do zaměstnání mezi okresy kraje, ale i mezi kraji, vyplývají hlavně z rozdílů v ekonomickém charakteru jednotlivých oblastí. Okresy se silnou koncentrací pracovních příležitostí a velká města mají výraznou převahu dojížděky. V Královéhradeckém kraji to byl především okres Hradec Králové, do kterého v rámci **meziokresní dojížděky** dojíždělo za prací téměř 44 % ze všech 12 394 dojíždějících na území kraje. Relativně nejvíce ze sousedního Rychnova nad Kněžnou a Jičína, ale také více než polovina všech vyjíždějících z okresu Náchod. Významná meziokresní výměna pracovních sil probíhá dlouhodobě mezi okresy Trutnovem a Náchodem, i když v posledních deseti letech se podstatně zvýšil počet osob dojíždějících za prací z Trutnova do Náchoda, zatímco v opačném směru došlo k mírnému poklesu. Tradičně nejmenší pohyb pracovních sil probíhá na území kraje mezi okresy Jičínem a Rychnovem

nad Kněžnou, Jičínem a Náchodem a Rychnovem nad Kněžnou a Trutnovem, což je dáno především jejich vzájemnou polohou.

Z celkového počtu osob **dojíždějících** do Královéhradeckého kraje **za prací z jiného kraje** (13 599 osob) jich bylo samozřejmě nejvíce ze sousedních krajů – z Pardubického 5,7 tisíc (tj. 42,2 %) a z Libereckého kraje 2,9 tisíc zaměstnaných (více než jedna pětina všech dojíždějících). Z celkového počtu dojíždějících z Pardubického kraje jich byly téměř dvě třetiny z okresu Pardubice (převážně do okresu Hradec Králové) a více než pětina z okresu Ústí nad Orlicí (především do okresu Rychnov nad Kněžnou a Hradec Králové). Z Libereckého kraje do kraje Královéhradeckého pak byla nejintenzivnější dojíždka z okresu Semily (85 % dojíždějících z tohoto kraje), a to především na Trutnovsko a Jičínsko.

2.2 Intenzita vyjížd'ky z obcí

V Královéhradeckém kraji převyšoval v roce 2001 počet dojíždějících pouze ve dvou okresech – Hradec Králové a Trutnov – počet vyjíždějících osob za prací. Zbývající okresy měly pasivní saldo dojížd'ky, tzn. že počet vyjíždějících byl vyšší než počet dojíždějících.

Stejná salda byla zjištěna i v roce 1991, došlo však k významným změnám v počtech dojíždějících a vyjíždějících. Zatímco počty vyjíždějících osob za prací vzrostly v okresech Hradec Králové, Náchod a Trutnov o necelých 200 osob (v Trutnově dokonce pouze o 99), okresy Jičín a Rychnov nad Kněžnou zaznamenaly nárůst 1,2 tisíc, resp. 1,1 tisíc vyjíždějících osob. U dojížd'ky (včetně dojíždějících ze Slovenska) došlo k nárůstu dojíždějících pouze v okrese Hradec Králové (o téměř 900 osob), v ostatních okresech dojíždka proti roku 1991 poklesla, nejvíce v okrese Jičín (o zhruba 800 dojíždějících). Celkově se tak záporné saldo v okresech Jičín, Náchod a Rychnov nad Kněžnou proti roku 1991 výrazně prohloubilo, v okrese Jičín o více než 2 tisíce osob, v okrese Rychnov nad Kněžnou o 1,2 tisíc osob. Kladné saldo dojížd'ky v okrese Hradec Králové vzrostlo o 700 osob, v okrese Trutnov se o 400 snížilo. Kladné saldo dojížd'ky v roce 1991 za celý Královéhradecký kraj (978 osob) se tak změnilo na záporné saldo ve výši 2 351 osob v roce 2001.

Intenzita vyjížd'ky zaměstnaných osob z obce bydliště za prací se v průběhu deseti let výrazně zvýšila. V rámci Královéhradeckého kraje to bylo o 5,2 %, na zvýšení se výrazně více podílely ženy, nárůst 6,6 %, zatímco u mužů to bylo 3,5 %. Přesto byla pracovní mobilita mužů stále výrazně vyšší, z celkového počtu zaměstnaných mužů jich vyjíždělo 42,3 %, ze zaměstnaných žen 34,6 %. Z jednotlivých okresů pak došlo k nejvyššímu zvýšení intenzity vyjížd'ky v okrese Rychnov nad Kněžnou a Jičín, o 7,7 %, resp. o 7,3 %.

Tab. 2.5 Intenzita vyjížd'ky za prací v letech 1991 a 2001

Kraj, okres	Podíl vyjíždějících zaměstnaných osob z obce bydliště (v %)						Podíl vyjíždějících denně z úhrnu vyjíždějících z obce	
	celkem		muži		ženy		1991	2001
	1991	2001	1991	2001	1991	2001		
Kraj celkem	33,6	38,8	38,8	42,3	28,0	34,6	89,5	84,3
Hradec Králové	26,2	30,0	30,5	33,1	21,6	26,3	88,9	83,4
Jičín	38,5	45,8	44,3	49,3	32,1	41,3	90,7	85,1
Náchod	36,8	41,6	42,6	44,4	30,6	38,2	90,5	85,1
Rychnov nad Kněžnou	42,2	49,9	47,0	53,6	37,0	45,0	92,8	86,2
Trutnov	31,9	36,3	37,6	39,9	25,8	31,9	85,5	82,0

Přesnější je srovnání na základě změn intenzity pohybu za prací v relaci na 1 000 zaměstnaných osob. V roce 1991 činila intenzita vyjížd'ky na 1 000 ekonomicky aktivních v Královéhradeckém kraji celkem 336 osob, v roce 2001 vzrostla na 388 zaměstnaných osob. V rámci Královéhradeckého kraje lze charakterizovat jako výrazně intenzivní pohyb za prací v okrese Rychnov nad Kněžnou. Počtem 499 vyjíždějících z 1 000 bydlících zaměstnaných osob se tento okres řadí v kraji na první místo. Následuje okres Jičín s intenzitou 458 vyjíždějících na 1 000 zaměstnaných osob. Naopak nejnižší intenzita vyjížd'ky byla zjištěna v okresech s kladným saldem dojížd'ky - Hradec Králové (300 osob) a Trutnov (364 osob). K největšímu nárůstu intenzity proti roku 1991 došlo v okrese Rychnov nad Kněžnou a Jičín (o 77, resp. 73 osob), k nejnižšímu v okrese Hradec Králové, o 38 osob.

Z celkového počtu 101,2 tisíc vyjíždějících osob za prací z obce jich 84,3 % vyjíždělo denně, podíl denně vyjíždějících se proti roku 1991 snížil o 5,2 %, přitom ke snížení došlo ve všech okresech kraje. Potvrzuje to ochotu lidí dojíždět za prací do větší vzdálenosti mimo obec bydliště a tudíž nemožnost dojíždět do práce denně.

Obecně platí výrazná závislost počtu vyjíždějících osob na velikostní skupině obce trvalého bydliště, i když v jednotlivých obcích existuje poměrně značná variabilita počtu vyjíždějících v závislosti na poloze (vzdálenosti od pracovních center) a především funkci každého sídla (každé obce).

Intenzita vyjížděky za prací je odstupňována jednak podle velikostních skupin obcí trvalého bydliště a jednak podle typu vyjížděky. Nejvyšší intenzita vyjížděky byla v nejmenších obcích a v rámci vlastního okresu: z obcí s počtem obyvatel do 999 vyjížděly necelé tři čtvrtiny mužů a zhruba 80 % žen, s rostoucím počtem obyvatel v obci podíl vyjíždějících zvolna klesal. U ostatních typů vyjížděky byl trend opačný. Výrazně odlišné byly pak podíly vyjíždějících ze skupiny obcí s 50 000 a více obyvatel (v kraji se jedná pouze o město Hradec Králové). Tento trend z hlediska velikosti obcí potvrzuje i intenzita vyjíždějících osob za prací na 1 000 zaměstnaných osob: v obcích do 199 obyvatel činila 799 vyjíždějících osob, v obcích s 5 000-9 999 obyvateli vyjíždělo již 408 osob na 1 000 zaměstnaných a v obci nad 50 000 obyvatel to bylo pouze 117 osob.

Tab. 2.6 Vyjíždějící za prací podle velikostních skupin obcí

	Kraj celkem	v tom obce s počtem obyvatel								
		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 - 4 999	5 000 - 9 999	10 000 - 19 999	20 000 - 49 999	50 000 a více
Vyjíždějící za prací z obce bydliště ¹⁾	109 417	5 739	18 275	18 859	11 234	14 442	17 367	11 107	5 889	6 505
muži	66 321	3 353	10 496	10 979	6 560	8 555	10 816	7 185	3 926	4 451
z nich vyjíždí (v %):										
do jiných obcí okresu	63,0	71,0	74,1	74,1	72,4	69,0	59,4	49,8	51,9	17,9
do jiných okresů kraje	12,0	9,5	9,7	9,3	7,8	9,2	16,2	18,6	13,3	14,8
do jiných krajů	15,7	12,4	9,5	10,4	11,7	15,3	13,9	20,5	16,1	49,2
ženy	43 096	2 386	7 779	7 880	4 674	5 887	6 551	3 922	1 963	2 054
z nich vyjíždí (v %):										
do jiných obcí okresu	72,0	78,7	81,6	81,4	80,5	77,5	66,7	56,7	55,0	20,0
do jiných okresů kraje	10,4	9,4	8,9	7,8	6,6	7,7	15,3	17,1	9,9	15,0
do jiných krajů	10,9	8,5	5,6	6,4	7,5	10,5	10,0	17,2	14,4	47,4
Podíl vyjíždějících zaměst. osob z obce bydliště (v %) v rámci ČR	38,5	75,4	70,9	64,4	56,4	48,6	36,9	25,2	18,6	11,3
muži	42,0	74,2	69,6	65,6	58,1	51,6	41,2	29,9	23,7	14,5
ženy	34,3	77,2	72,8	62,9	54,4	44,9	31,6	19,6	12,9	7,6
Denně vyjíždějící za prací z obce bydliště	85 280	4 944	15 533	15 921	9 111	11 807	13 038	7 890	3 405	3 631
Podíl vyjíždějících denně z úhrnu vyjíždějících (v %) v rámci ČR	85,0	91,3	90,0	89,3	87,2	86,6	83,0	79,2	71,7	68,0

¹⁾ včetně vyjíždějících s nezjištěným místem pracoviště

V rámci Královéhradeckého kraje byl **nejnižší podíl vyjíždějících za prací** zjištěn v roce 2001 převážně v obcích okresu Trutnov: Malá Úpa 8,2 % vyjíždějících ze všech zaměstnaných, Špindlerův Mlýn 12,2 %, Pec pod Sněžkou 17,3 % a Trutnov 17,8 %, a dále v okrese Hradec Králové v krajském městě Hradec Králové 11,7 % vyjíždějících osob.

Pod 30 % vyjíždějících bylo zaznamenáno v okrese Hradec Králové pouze v Novém Bydžově (29,1 %), v okrese Jičín ve městě Jičíně (23,2 %), v Hořicích (29,5 %) a v Nové Pace (29,7 %). V okrese Náchod to bylo v obcích Náchod (20,9 %), Adršpach (22,4 %), Broumov (28,0 %) a Jaroměř (29,3 %) a na Rychnovsku pouze v Orlickém Záhoří (18,6 %). Mimo výše vyjmenované obce na Trutnovsku to bylo ještě ve Vrchlabí a Dvoře Králové nad Labem (v každém 19,1 % vyjíždějících za prací) a v Janských Lázních (25,6 %).

Relativně **nejvíce osob** (tj. nad 90 % všech zaměstnaných) **vyjíždělo za prací** především z obcí v okrese Jičín: Kacákova Lhota, Kyje, Rašín a Sekeřice, dále z Chudeřic a Radostova na Hradecku a z Jahodova na Rychnovsku. Konkrétně nejvyšší podíly vyjíždějících pak byly v obcích okresu Jičín: z Oseka (97,1 %), z Ostružna (95,1 %), z Kostelce (93,8 %) a z Ohaveče (93,1 %) a z Babic na Hradecku (94,6 % vyjíždějících). V okrese Náchod a Trutnov nebyla v žádné obci vyjížděka vyšší než 90 % ze všech zaměstnaných osob v těchto obcích.

V rámci celého Královéhradeckého kraje nevyjíždělo ze žádné obce 100 % všech zaměstnaných osob, které tam bydlely.

2.3 Vyjížděka podle pohlaví a věku vyjíždějících

U vyjížděky i dojížděky do zaměstnání převládali v rámci Královéhradeckého kraje muži, kteří představovali v obou směrech tři pětiny z úhrnu, ženy se podílely na úhrnu 40 procenty. V pracovní mobilitě mužů a žen

nebyly v jednotlivých okresech podstatné rozdíly – podíly vyjíždějících mužů za prací se pohybovaly od 58,9 % do 60,8 %, u žen pak od 39,2 % do 41,1 %.

Podíl vyjíždějících ze všech zaměstnaných osob se v Královéhradeckém kraji za posledních deset let zvýšil z jedné třetiny na 38,8 %, přitom růst podílu vyjíždějících žen byl podstatně rychlejší – z 28,0 % na 34,6 % (u mužů činily tyto podíly 38,8 % a 42,3 %). To však bylo způsobeno i vlivem metodické změny, kdy došlo k výraznému úbytku zaměstnaných žen (přesun žen na další mateřské dovolené mezi osoby ekonomicky neaktivní).

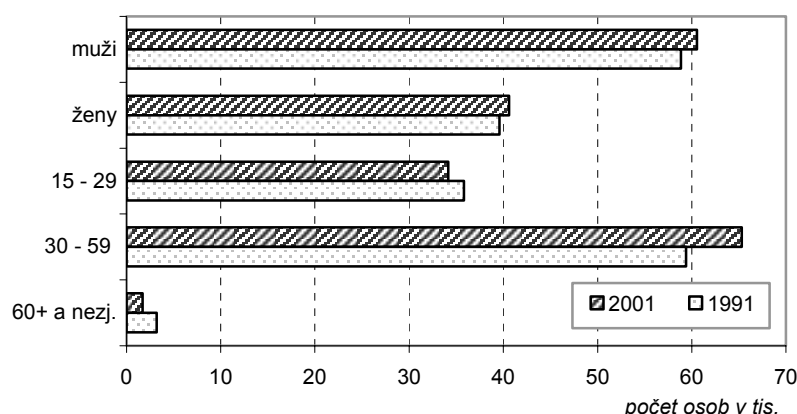
Vyjížd'ka podle pohlaví se v jednotlivých typech vyjížd'ky lišila, protože celková pracovní mobilita mužů byla výrazně vyšší. Podíl žen vyjíždějících za prací do jiných obcí v rámci okresu byl podstatně vyšší (76,4 % žen, 69,0 % mužů), než podíl žen vyjíždějících mimo okres trvalého bydliště (11,0 % žen, 13,1 % mužů) a za hranice kraje (11,6 % vyjíždějících žen a 17,2 % vyjíždějících mužů). To znamená, že ženy vyjížděly častěji na kratší vzdálenosti než muži, především z důvodu péče o rodinu. Rozdílná kvalifikace struktury mužů a žen a rozdílná struktura charakteru pracovních míst měla vliv i na výši podílů vyjíždějících žen v jednotlivých okresech (např. na Náchodsku a Trutnovsku bylo více než 80 % žen vyjíždějících z obce zaměstnáno v rámci vlastních okresů, které jsou významné především textilním průmyslem).

Tab. 2.7 Vyjíždějící za prací podle pohlaví a věku

Kraj, okres	Vyjíždějící z obce celkem	v tom (v %)		v tom ve věku (v %)					
		muži	ženy	15 - 24	25 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 a více vč. nezj.
Kraj celkem	101 175	59,9	40,1	16,8	16,9	23,7	23,8	17,1	1,7
Hradec Králové	22 902	59,9	40,1	15,3	17,0	24,0	24,6	17,2	1,9
Jičín	16 950	60,3	39,7	17,3	16,6	22,4	24,6	17,6	1,6
Náchod	21 905	58,9	41,1	16,7	16,3	24,1	23,9	17,3	1,7
Rychnov n. K.	18 440	60,8	39,2	17,3	16,8	24,2	23,8	16,4	1,5
Trutnov	20 978	59,7	40,3	17,8	17,9	23,5	22,1	17,0	1,7

Mobilita zaměstnaných osob je také závislá na věku. Z hlediska věkových kategorií zjištěné údaje prokázaly, že s přibývajícím věkem se intenzita vyjížd'ky snižuje. Nejvyšší byla u osob ve věku 15-24 a 25-29 let, kdy vyjížděla téměř polovina ze všech zaměstnaných v každé z těchto věkových kategorií. Tyto osoby se podílely na celkovém počtu zaměstnaných osob 13 %, ale na počtu vyjíždějících zhruba 17 %. Ve skupině 30-39letých vyjíždělo téměř 40 % všech zaměstnaných v tomto věku, v následujících věkových skupinách se podíl postupně, i když nijak dramaticky, snižoval. Ve věku 50-59 let vyjížděla za prací ještě zhruba třetina všech zaměstnaných v tomto věku, 60letých a starších pak zhruba pětina.

Vyjíždějící za prací z obcí kraje podle věku v letech 1991 a 2001

Na celkovém počtu vyjíždějících zaměstnaných osob se v úhrnu více jak 47 % podílely osoby ve věku 30-39 a 40-49 let. S výjimkou zaměstnaných osob ve věku 60 a více let, kterých vyjížděla za prací mimo obec svého bydliště necelá dvě procenta, se podíly vyjíždějících osob ve zbývajících věkových kategoriích pohybovaly shodně okolo 17 %.

S rostoucím věkem dochází ke snižování podílu osob vyjíždějících na delší vzdálenosti a naopak. Věkové složení zaměstnaných osob vyjíždějících do jiných obcí okresu bylo nejvyšší u osob ve věkových kategoriích

30-39 a 40-49 let, osoby vyjíždějící za prací za hranice kraje byly nejčastěji ve věku 25-29 let (téměř čtvrtina z nich) a ve věku 15-24 let (23 %).

Tab. 2.8 Dojíždějící za prací podle pohlaví a věku

Kraj, okres	Dojíždějící do obce celkem	v tom (v %)		v tom ve věku (v %)					
		muži	ženy	15 - 24	25 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 a více vč. nezj.
Kraj celkem	98 824	59,3	40,7	16,4	16,1	23,8	24,5	17,5	1,7
Hradec Králové	27 627	59,6	40,4	16,3	16,8	24,2	24,3	16,6	1,8
Jičín	13 629	58,9	41,1	15,1	14,9	22,8	26,5	18,9	1,7
Náchod	20 079	57,4	42,6	15,5	15,3	24,1	25,0	18,3	1,8
Rychnov n. K.	15 896	62,2	37,8	16,2	15,6	24,3	24,8	17,4	1,7
Trutnov	21 593	58,7	41,3	18,5	16,9	23,3	22,6	16,9	1,7

Zatímco věková struktura celkového počtu vyjíždějících osob a osob, které vyjížděly za prací v rámci okresu, byla v jednotlivých okresech Královéhradeckého kraje bez výraznějších rozdílů, podíly osob vyjíždějících na větší vzdálenosti se v jednotlivých věkových kategoriích a okresech podstatně měnily. Výrazné rozdíly se ukázaly v intenzitě vyjížděky za hranice vlastního okresu, a to především u osob ve věku 15-24 let a ve věku 50-59 let. Zatímco v okrese Hradec Králové vyjíždělo v nejnižším sledovaném věku do jiných krajů zhruba 17 % osob, v okrese Náchod to bylo téměř 30 %. Ve věku 50-59 let byl nejnižší podíl u tohoto typu vyjížděky 8 % v okrese Náchod, nejvyšší v okrese Hradec Králové 15 %.

Struktura obyvatelstva vyjíždějícího za prací mimo obec svého bydliště podle dosaženého **vzdělání** byla v podstatě shodná jako struktura vzdělání zaměstnaných osob v rámci kraje. Z níže uvedené tabulky vyplývá, že ze všech osob vyjíždějících za prací mimo obec svého bydliště jich měla necelá polovina učňovské nebo střední vzdělání bez maturity, nejméně často vyjížděly za prací osoby se základním vzděláním.

Pouze v okrese Hradec Králové bylo zaznamenáno kladné saldo dojížděky u všech osob se sledovaným stupněm vzdělání, tzn. počet dojíždějících za prací do tohoto okresu byl u všech skupin vyšší než počet osob vyjíždějících z okresu. V rámci kraje z hlediska dosaženého stupně vzdělání bylo kladné saldo pouze u osob se základním a učňovským vzděláním (bez maturity), nejvyšší záporné saldo bylo zjištěno u osob vysokoškolsky vzdělaných, neboli s vyšším stupněm vzdělání se i zvyšoval podíl osob vyjíždějících mimo obec svého bydliště.

Tab. 2.9 Dojíždka za prací podle nejvyššího ukončeného vzdělání

Kraj, okres	Vyjíždějící z obce					Dojíždějící do obce				
	celkem	z toho nejvyšší ukončené vzdělání (v %)				celkem	z toho nejvyšší ukončené vzdělání (v %)			
		základní a bez vzdělání	učňovské a střední bez mat.	střední s mat. a vyšší	vysokoškolské		základní a bez vzdělání	učňovské a střední bez mat.	střední s mat. a vyšší	vysokoškolské
Kraj celkem	101 175	7,7	45,6	35,9	10,8	98 824	7,9	46,7	35,7	9,6
Hradec Králové	22 902	6,7	42,0	36,4	14,8	27 627	6,4	42,5	38,0	12,9
Jičín	16 950	7,9	48,3	34,4	9,3	13 629	8,8	49,8	32,8	8,4
Náchod	21 905	7,2	44,8	37,4	10,4	20 079	8,2	47,1	35,9	8,6
Rychnov n. K.	18 440	6,8	45,5	37,9	9,6	15 896	7,0	47,7	36,2	8,9
Trutnov	20 978	9,7	48,1	33,3	8,8	21 593	9,6	48,8	34,0	7,4

dokončení

Kraj, okres	Saldo dojížděky					Obsazená pracovní místa na 1000 zaměst. obyvatel				
	celkem	z toho nejvyšší ukončené vzdělání				celkem	podle nejvyššího ukončeného vzdělání			
		základní a bez vzdělání	učňovské a střední bez mat.	střední s mat. a vyšší	vysokoškolské		základní a bez vzdělání	učňovské a střední bez mat.	střední s mat. a vyšší	vysokoškolské
Kraj celkem	-2 351	54	27	-1 035	-1 408	991	1 002	1 000	989	950
Hradec Králové	4 725	239	2 120	2 168	185	1 062	1 046	1 071	1 073	1 016
Jičín	-3 321	-141	-1 398	-1 347	-430	910	955	922	895	872
Náchod	-1 826	59	-347	-980	-554	965	1 013	986	948	881
Rychnov n. K.	-2 544	-138	-806	-1 243	-358	931	954	954	906	893
Trutnov	615	35	458	367	-251	1 011	1 005	1 017	1 019	948

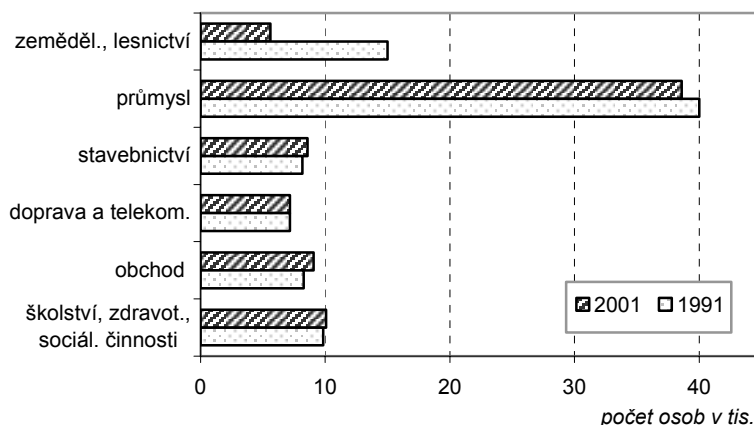
Z hlediska obsazených pracovních míst na 1 000 zaměstnaných osob vyplynulo, že v rámci Královéhradeckého kraje bylo nabízeno více pracovních příležitostí pouze pro osoby se základním vzděláním, případně s učňovským a středním bez maturity, na které připadlo 1 002, resp. 1 000 pracovních míst. Pro zaměstnané osoby se středním a vyšším vzděláním činil tento ukazatel 989 míst, pro vysokoškoláky pouze 950. Nejlepší situace byla v okrese Hradec Králové, kde počet nabízených míst pro

bydlící osoby se všemi stupni vzdělání převyšoval 1 000. Naopak v okresech Jičín a Rychnov nad Kněžnou nedosáhl ani v jedné kategorii vzdělání 1 000. V okrese Jičín připadlo na 1 000 středoškoláků a vysokoškoláků nejméně pracovních míst ze všech okresů v kraji, 895, resp. 872.

2.4 Vyjíždka podle odvětví

Největší změnou ve struktuře ekonomicky aktivního obyvatelstva byl proti roku 1991 výrazný pokles podílu pracujících v zemědělství a v průmyslu, na druhé straně se podstatně zvýšil podíl osob činných v ostatních (nevýrobních) odvětvích. Tato skutečnost se projevila i ve změně struktury vyjíždky za prací **podle odvětví**. Složení vyjíždějících v podstatě kopírovalo odvětvové složení ekonomiky na území jejich dojíždky. Průmysl má stále dominantní postavení, takže největší podíl vyjíždky i dojíždky v Královéhradeckém kraji směřoval do průmyslu (38,1 % vyjíždějících a 38,4 % dojíždějících). Další skupina vyjíždějících směřovala do odvětví obchodu (9 %), stavebnictví (8,5 %) a dopravy a telekomunikací (7 %) a třetí významnou skupinou bylo zdravotnictví a sociální činnosti (v průměru 5,7 % vyjíždějících-dojíždějících), zemědělství (zhruba 5,6 %) a školství (4,4 %). V úhrnu do těchto sledovaných odvětví vyjížděly za prací více než tři čtvrtiny zaměstnaných osob.

Vyjíždějící za prací z obcí kraje podle odvětví v letech 1991 a 2001

V rámci Královéhradeckého kraje vyjížděly z obce svého bydliště v největší míře osoby, které pracovaly v dopravě a telekomunikacích (téměř 45 % ze všech zaměstnaných v tomto odvětví) a dále v průmyslu (42 %), naopak nejméně (necelých 30 %) vyjížděly osoby zaměstnané ve školství.

Tab. 2.10 Vyjíždějící za prací podle odvětví

Kraj, okres	Vyjíždějící z obce celkem	z toho odvětví (v %)						
		zemědělství, lesnictví	průmysl	stavebnictví	obchod	doprava a telekomun.	školenství	zdravotnictví, soc. činnosti
Kraj celkem	101 175	5,5	38,1	8,5	9,0	7,1	4,3	5,6
Hradec Králové	22 902	6,3	28,3	9,7	11,8	8,0	4,6	6,8
Jičín	16 950	7,7	40,3	7,2	8,3	7,8	4,1	5,3
Náchod	21 905	4,8	40,9	6,9	8,8	6,6	4,4	5,5
Rychnov n. K.	18 440	5,6	39,9	9,2	7,9	6,9	4,4	5,3
Trutnov	20 978	3,7	42,6	9,1	7,6	6,3	4,0	5,0

Podle jednotlivých prostorových typů vyjíždky se podíl vyjíždějících se zvětšující se vzdáleností výrazně snižoval. Největší pokles byl logicky zaznamenán v odvětví zemědělství, od 86% pracujících v rámci okresu po 6 % vyjíždějících do jiných krajů, nejmenší rozdíl byl zjištěn ve stavebnictví a dopravě a telekomunikacích, kdy v rámci okresu vyjížděly necelé dvě třetiny pracujících a do jiných krajů zhruba jedna pětina.

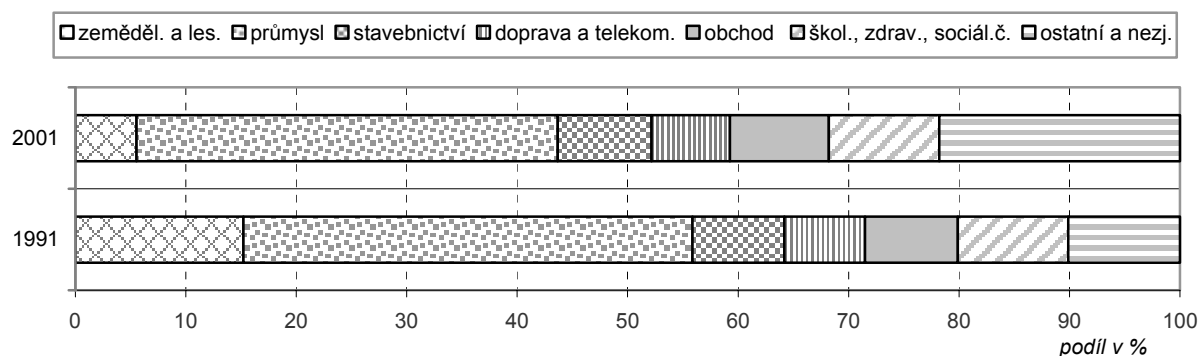
Odvětvová struktura vyjíždějících osob za prací se v jednotlivých v okresech kraje lišila. Nejvýraznější diference mezi okresy byly v odvětví průmyslu (největší podíl vyjíždějících byl 42,6 % v okrese Trutnov a nejnižší 28,3 % v okrese Hradec Králové), a zemědělství (7,7 % v okrese Jičín a 3,7 % v okrese Trutnov). Nejvyšší podíly vyjíždějících do odvětví nevýrobní sféry byly zaznamenány v okrese Hradec Králové (ve všech sledovaných odvětvích vyšší než hodnoty za celý kraj).

Tab. 2.11 Dojíždějící za prací podle odvětví

Kraj, okres	Dojíždějící do obce celkem	z toho odvětví (v %)						
		zemědělství, lesnictví	průmysl	stavebnictví	obchod	doprava a telekomun.	školství	zdravotnictví, soc. činnosti
Kraj celkem	98 824	5,7	38,4	8,6	9,1	6,9	4,4	5,8
Hradec Králové	27 627	5,8	26,8	10,8	12,6	8,6	4,6	7,4
Jičín	13 629	9,2	39,7	7,3	8,4	8,5	4,6	5,4
Náchod	20 079	5,1	45,8	6,3	8,6	5,8	4,7	5,3
Rychnov n. K.	15 896	6,4	42,1	9,8	7,2	5,6	4,5	5,4
Trutnov	21 593	3,5	42,9	7,9	7,0	5,7	3,7	4,8

Ze sledovaných odvětví měla kladná salda dojížděky všechna sledovaná odvětví na Hradecku, z ostatních odvětví pak pouze průmysl ve výrazně průmyslových okresech Náchod a Trutnov. Okresy Jičín a Rychnov nad Kněžnou měly pasivní salda ve všech odvětvích, nejvyšší záporné saldo bylo zjištěno v odvětví průmyslu; počet dojíždějících do průmyslových podniků v těchto dvou okresech byl nižší než počet vyjíždějících osob.

Struktura vyjíždějících za prací z obcí kraje podle odvětví v letech 1991 a 2001

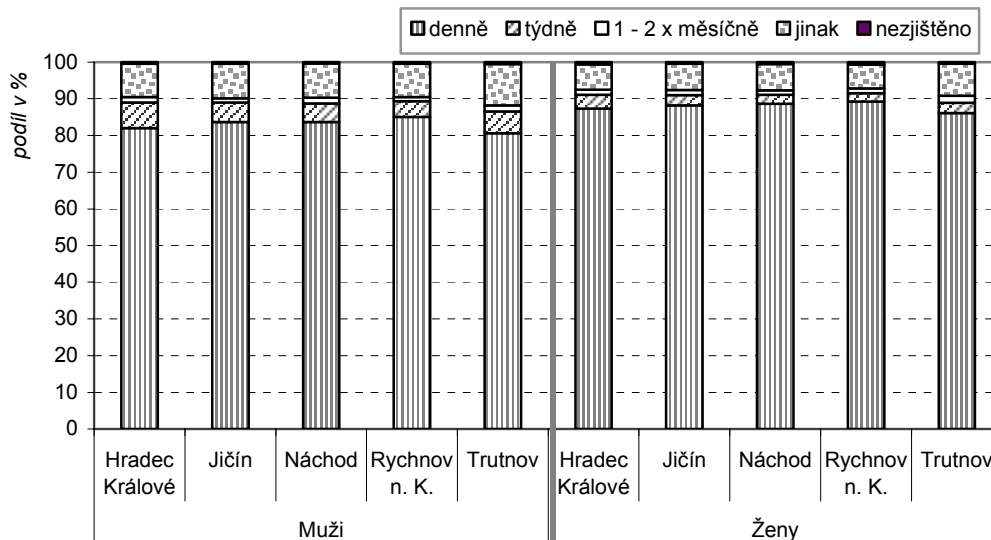
2.5 Frekvence vyjížděky, denní vyjížděka podle času stráveného na cestě

Údaje o frekvenci vyjížděky a použitém dopravním prostředku byly zpracovány pouze za dojíždějící za prací v rámci České republiky (na rozdíl od předchozích kapitol, kdy součástí vyjížděky byla i vyjížděka do zahraničí).

Z celkového počtu 101 175 vyjíždějících zaměstnaných osob jich v Královéhradeckém kraji vyjíždělo za prací denně 85 280, tj. 84 %. Od roku 1980 to je nejnižší zjištěný podíl.

Výše podílu **denní vyjížděky** byla logicky závislá na vzdálenosti místa bydliště a místa pracoviště. U vyjíždějících v rámci okresu dosáhl podíl denně vyjíždějících 93,2 %, u vyjíždějících do jiných okresů v rámci kraje to bylo 80,7 %. Mimo hranice kraje denně vyjížděla necelá polovina ze všech takto vyjíždějících a z osob pracujících v zahraničí to byla zhruba desetina. Ženy měly oproti mužům větší zastoupení denní vyjížděky celkem, ale i denní vyjížděky v rámci okresu a mimo hranice okresu. U dojížděky na větší vzdálenost se rozdíl mezi denně vyjíždějícími mírně zvýšil ve prospěch žen. Zatímco u vyjížděky do obcí v rámci okresu denně vyjíždělo 94,4 % žen proti 92,3 % mužů, za hranice okresu denně vyjíždělo 63,4 % žen a 60,5 % mužů.

Struktura vyjíždějících za prací z obcí kraje podle frekvence vyjížděky

V **týdenním intervalu** vyjíždělo za prací 4,5 % zaměstnaných osob (třikrát více mužů než žen), týdně vyjíždějící do jiné obce v rámci okresu tvořili pouhé 1 %. Frekvence vyjížděky **1-2x do měsíce** byla v roce 2001 ještě méně častá, představovala pouze 1,4 % vyjíždějících a v relativním vyjádření byla shodná u mužů i u žen.

V jednotlivých okresech se podíl denně vyjíždějících pohyboval od 82,0 % v okrese Trutnov do 86,2 % v okrese Rychnov nad Kněžnou. Nejvyšší podíl týdně vyjíždějících byl zjištěn v okrese Hradec Králové (5,7 %), podíly vyjíždějících méně často než týdně byly ve všech okresech zhruba stejné, pohybovaly se okolo 1,5 % z celkového počtu vyjíždějících.

Tab. 2.12 Denní vyjížděka za prací podle času stráveného na cestě v letech 1991 a 2001

Kraj, okres	1991					2001					průměrný čas strávený na cestě (v min.)
	Denně vyjíždí za prací z obce bydliště	struktura (v %) podle času stráveného na cestě ¹⁾				Denně vyjíždí za prací z obce bydliště	struktura (v %) podle času stráveného na cestě ¹⁾				
		do 14 minut	15 - 29 minut	30 - 59 minut	60 min. a více		do 14 minut	15 - 29 minut	30 - 59 minut	60 min. a více	
Kraj celkem	Celkem										
	88 118	6,7	21,2	49,8	22,2	85 280	18,5	40,4	34,5	6,3	31,5
Hradec Králové	20 203	5,7	18,0	47,2	29,0	19 091	15,0	36,3	39,3	9,1	34,8
Jičín	14 269	7,3	22,3	49,1	21,3	14 427	19,3	38,4	35,5	6,6	31,7
Náchod	19 663	6,2	24,0	51,1	18,7	18 647	19,2	43,6	31,6	5,3	30,1
Rychnov n. K.	16 129	6,8	22,7	48,9	21,6	15 904	21,8	41,7	30,8	5,5	29,6
Trutnov	17 854	7,8	19,6	52,6	19,9	17 211	17,9	42,0	34,8	5,0	30,8

¹⁾ vážený průměr počítaný ze středů intervalů, tj. 7,5; 22,5; 45 a 85 minut

Dále bylo zjištěno 8,7 % osob, které uvedly, že **vyjížděly jinak**. Tento poměrně vysoký podíl způsobily dvě nejpravděpodobnější příčiny: některé osoby jsou hlášeny k trvalému pobytu na jiné adrese, než skutečně žijí a v těchto případech je pak údaj o dojížděce za prací zavádějící. Dále některé osoby pracující v turnusovém provozu uvedly, že dojíždějí jinak, i když z hlediska metodiky mělo jít o denní dojížděku.

V Královéhradeckém kraji strávili na cestě denně vyjíždějící za prací mimo obec svého bydliště v průměru 31 minut. Ve struktuře vyjížděky do zaměstnání celkem **podle času stráveného na cestě** byla nejčastější zjištěná doba pro cestu do zaměstnání 15-29 minut, a to ve více než 40 % případů. Zhruba třetina vyjíždějících potřebovala na cestu do zaměstnání 30-59 minut, do 14 minut pak necelá pětina osob. Struktura vyjíždějících mužů i žen z hlediska času stráveného na cestě byla obdobná.

Tab. 2.13 Denní vyjíždka za prací podle času stráveného na cestě podle velikostních skupin obcí

		Kraj celkem	v tom obce s počtem obyvatel								
			do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 - 4 999	5 000 - 9 999	10 000 - 19 999	20 000 - 49 999	50 000 a více
Celkem											
Denně vyjíždějící za prací z obce bydliště		85 280	4 944	15 533	15 921	9 111	11 807	13 038	7 890	3 405	3 631
z toho s dobou cesty (v %) ¹⁾ :											
do 14 minut		18,5	24,1	23,7	20,8	20,3	16,8	13,7	16,5	11,0	8,6
15 - 29 minut		40,4	40,1	40,8	42,7	42,4	39,7	40,7	39,5	38,4	29,0
30 - 44 minut		24,5	22,1	21,7	22,5	23,6	26,9	26,9	25,6	28,9	28,5
45 - 59 minut		10,0	8,3	8,5	8,6	8,6	10,6	11,2	10,7	13,2	16,4
60 minut a více		6,3	5,2	5,1	5,2	4,8	5,7	7,2	7,4	8,2	17,1
Průměrný čas strávený na cestě v minutách		30,4	28,0	27,9	28,6	28,6	30,8	32,4	31,7	34,3	41,2
Muži											
Denně vyjíždějící za prací z obce bydliště		49 918	2 790	8 646	8 973	5 132	6 792	7 881	4 998	2 246	2 460
z toho s dobou cesty (v %) ¹⁾ :											
do 14 minut		18,7	24,7	24,2	21,3	21,3	17,0	14,1	16,6	11,7	8,9
15 - 29 minut		39,7	39,4	40,4	42,7	41,0	38,5	40,0	38,9	36,9	30,0
30 - 44 minut		24,2	21,8	21,5	21,6	22,5	27,2	25,8	25,0	28,8	29,8
45 - 59 minut		10,0	8,1	8,0	8,7	9,0	10,4	11,4	11,1	13,3	14,7
60 minut a více		7,1	5,7	5,7	5,5	5,9	6,8	8,3	8,1	8,8	16,1
Průměrný čas strávený na cestě v minutách		30,8	28,1	28,1	28,6	29,1	31,4	32,9	32,2	34,6	40,2
Ženy											
Denně vyjíždějící za prací z obce bydliště		35 362	2 154	6 887	6 948	3 979	5 015	5 157	2 892	1 159	1 171
z toho s dobou cesty (v %) ¹⁾ :											
do 14 minut		18,2	23,2	23,0	20,1	19,0	16,6	13,2	16,4	9,6	8,0
15 - 29 minut		41,4	40,9	41,3	42,8	44,3	41,4	41,6	40,6	41,2	27,0
30 - 44 minut		25,0	22,5	22,0	23,6	25,1	26,6	28,4	26,7	29,0	25,6
45 - 59 minut		9,9	8,6	9,2	8,5	8,0	10,9	11,0	10,0	13,0	19,9
60 minut a více		5,2	4,5	4,2	4,8	3,4	4,3	5,6	6,2	7,1	19,0
Průměrný čas strávený na cestě v minutách		29,8	27,8	27,8	28,6	28,0	29,9	31,6	30,9	33,8	43,1

¹⁾ vážený průměr počítaný ze středů intervalů, tj. 7,5; 22,5; 37,5; 52,5 a 85 minut

Z porovnání denní vyjíždky za prací mimo obec svého bydliště z hlediska počtu obyvatel obce logicky vyplynulo, že se zvyšující se velikostí obce rostl podíl vyjíždějících, kteří na cestu potřebovali více času a tím se i prodlužovala průměrná délka cesty do zaměstnání. Do 14 minut strávila na cestě do zaměstnání téměř čtvrtina vyjíždějících z obcí do 199 a s 200 - 499 obyvateli (tzn. že vyjížděli do blízkého okolí), zatímco z Hradce Králové (s 97 tisíci obyvateli) vyjíždělo mimo obec za prací v čase do 14 minut pouhých 8,6 % osob. Podobný, i když pomalejší pokles, byl zjištěn ještě u vyjíždějících s dobou cesty 15-29 minut. U vyjíždějících s dobou delší než 30 minut pak nastal opačný trend. Ve všech velikostních skupinách obcí byl zjištěn nejvyšší podíl vyjíždějících, kteří na cestu potřebovali 15-29 minut, následovala skupina vyjíždějících s potřebným časem 30-44 minut.

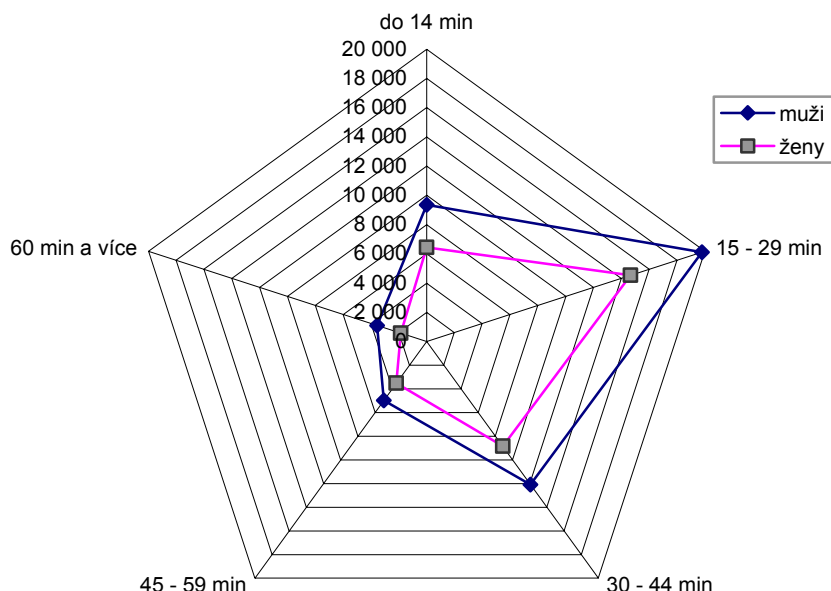
Tab. 2.14 Vnitroobecní dojíždka za prací podle pohlaví a času stráveného na cestě

		Dojíždějící za prací celkem	z toho čas dojíždky (v minutách) ¹⁾						Průměrný čas strávený na cestě (v min.)
			do 14	15 - 29	30 - 44	45 - 59	60 - 89	90 a více	
Dojíždějící v obci celkem	počet	125 280	68 181	43 900	10 334	1 654	305	169	16,2
	v %	100,0	54,4	35,0	8,2	1,3	0,2	0,1	x
v tom:									
muži	počet	60 201	33 126	20 395	5 078	866	202	136	16,3
	v %	100,0	55,0	33,9	8,4	1,4	0,3	0,2	x
ženy	počet	65 079	35 055	23 505	5 256	788	103	33	16,1
	v %	100,0	53,9	36,1	8,1	1,2	0,2	0,1	x

¹⁾ vážený průměr počítaný ze středů intervalů, tj. 7,5; 22,5; 37,5; 52,5; 75 a 105 minut

Struktura vyjížděky do zaměstnání podle času stráveného na cestě je logicky závislá na typu vyjížděky **z hlediska prostoru**. Při **dojížděce v rámci obce** byl v Královéhradeckém kraji nejčastěji zastoupen interval nejkratší doby (54,4 %), s narůstajícím časem pak podíl dojíždějících do zaměstnání výrazně klesal. Při dojíždění **mezi obcemi okresu** byla nejčastější dojížděka s dobou trvání 15-29 minut (43,4 %), pětina osob cesta do zaměstnání trvala do 14 minut a necelé čtvrtině pak 30-44 minut. U osob vyjíždějících **mimo hranice okresu** trvala doba cesty do zaměstnání nejčastěji 15-29 minut a 30-44 minut (v obou intervalech zhruba čtvrtina vyjíždějících), následovala cesta s dobou do 14 minut a 45-59 minut (shodně zhruba 16 % vyjíždějících).

Denně vyjíždějící za prací z obcí kraje podle času stráveného na cestě

Mezi muži a ženami byl ve struktuře vyjížděky podle času stráveného na cestě v podílech jednotlivých časových intervalů velmi malý rozdíl. Při vyjížděce v intervalu 15-29 minut byl podíl o necelé 2 procentní body vyšší u žen, o necelé 1 procento pak v intervalu 30-59 minut. Téměř 2krát méně žen než mužů strávilo na cestě jednu hodinu a déle, rozdíl činil opět necelé 2 procenta ve prospěch mužů. Průměrná doba strávená na cestě byla v rámci Královéhradeckého kraje u žen o 1 minutu kratší, trvala 29,8 minut.

Průměrný čas strávený na cestě byl v Královéhradeckém kraji 31 minut, přitom v rámci obce trval pouhých 16 minut. **Se vzdáleností typu vyjížděky** vzrůstá i průměrný čas cesty. Průměrná doba potřebná na cestu do zaměstnání do jiných obcí okresu trvala 29 minut, do jiných okresů na území kraje 40 minut a mimo hranice Královéhradeckého kraje 46 minut.

Z okresů měly nejdelší průměrné časy pohybu za prací okresy s velkými městy, v Královéhradeckém kraji Hradec Králové a Trutnov, ale také okres Jičín, ve kterém byl zaznamenán (mimo okres Hradec Králové) nejvyšší podíl vyjíždějících mimo obec bydliště v intervalu 30-59 minut a nad 60 minut.

Výrazné rozdíly v čase stráveném při cestě do zaměstnání byly zjištěny při dojížděce v rámci **jednotlivých měst** Královéhradeckého kraje. S výjimkou krajského města platilo, že s ubývajícím počtem obyvatel města stoupal podíl osob, kterým stačilo na cestu do zaměstnání 14 nebo méně minut, tím se i podstatně snižoval průměrný čas strávený na cestě. V Hradci Králové stačilo 14 minut na cestu zhruba jedné třetině vyjíždějících, v Lázních Běláhořad už to bylo 83,1 %. Tento sestupný trend v závislosti na velikosti města byl zjištěn i u ostatních intervalů. S prodlužujícím se časem potřebným k cestě za prací se pak podíl vyjíždějících v jednotlivých městech výrazně snižoval. Jako druhý nejčastější interval vyjíždějící uváděli 15-29 minut, ale i ten byl v jednotlivých městech výrazně odlišný, 30 – 44 minut času potřebného na cestu do zaměstnání již uvedlo pouze 15 % dojíždějících v Hradci Králové a desetina v Trutnově, v ostatních městech se tento podíl pohyboval od 9,1 % v Náchodě do 1,3 % v Lázních Běláhořad.

Tab. 2.15 Vnitroobecní dojíždka za prací podle času stráveného na cestě ve vybraných městech

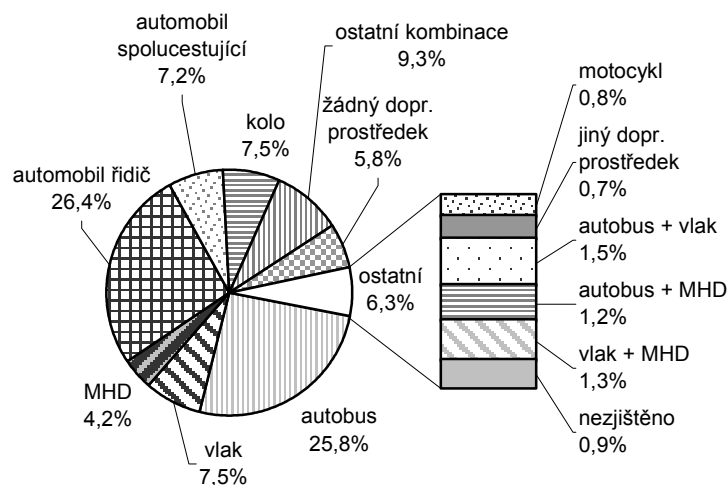
	Dojíždka v obci	Podíl podle času stráveného na cestě (v %) ¹⁾						Průměrný čas strávený na cestě (v min.)
		do 14 minut	15 - 29 minut	30 - 44 minut	45 - 59 minut	60 - 89 minut	90 minut a více	
Hradec Králové	36 154	34,7	46,8	14,7	2,7	0,4	0,2	21
Trutnov	11 031	45,4	41,6	10,0	1,8	0,5	0,2	18
Náchod	6 294	49,3	39,5	9,1	1,2	0,1	0,1	17
Jičín	5 606	56,7	36,4	6,1	0,5	0,1	0,0	15
Dvůr Králové n. L.	5 280	52,1	37,8	7,9	1,1	0,4	0,2	17
Vrchlabí	4 552	49,7	40,0	8,6	0,8	0,1	0,0	17
Jaroměř	3 335	54,6	36,2	7,4	0,7	0,1	0,1	16
Rychnov n. K.	3 300	63,9	30,3	4,2	0,4	0,2	0,1	14
Nové Město n. M.	2 574	48,6	43,2	7,1	0,6	0,0	0,0	16
Nová Paka	2 431	52,2	39,0	7,1	0,8	0,1	0,1	16
Hořice	2 378	63,5	30,4	4,2	0,5	0,1	0,1	14
Broumov	2 161	60,4	32,8	4,8	0,6	0,2	0,2	15
Červený Kostelec	2 013	58,9	31,7	7,4	1,0	0,2	0,1	15
Dobruška	1 992	73,2	23,2	2,6	0,3	0,1	0,1	12
Nový Bydžov	1 745	74,6	21,9	2,0	0,2	0,2	0,3	12
Týniště n. O.	1 390	68,9	26,2	4,2	0,4	0,0	0,1	13
Kostelec n. O.	1 313	70,8	24,0	3,7	0,5	0,0	0,2	13
Chlumeck n. C.	1 277	68,1	27,6	3,1	0,4	0,3	0,2	13
Česká Skalice	1 186	61,8	32,4	3,9	0,3	0,0	0,2	14
Hostinné	1 157	71,4	24,3	3,5	0,4	0,2	0,2	13
Vamberk	1 109	67,3	29,6	2,7	0,4	0,1	0,0	13
Police n. M.	1 104	72,5	25,0	1,6	0,2	0,0	0,1	12
Úpice	1 084	65,1	30,0	4,0	0,5	0,1	0,3	14
Hronov	1 017	75,5	20,6	2,8	0,6	0,0	0,3	12
Lázně Bělohrad	951	83,1	14,9	1,3	0,3	0,1	0,1	10
Třebechovice p. O.	931	78,3	18,9	1,8	0,1	0,0	0,1	11

¹⁾ vážený průměr počítaný ze středů intervalů, tj. 7,5; 22,5; 37,5; 52,5; 75 a 105 minut

2.6 Dopravní prostředek používaný k cestě za prací

Z hodnocení vyjíždky do zaměstnání podle použitého dopravního prostředku vyplynulo, že pouze 5,8 % zaměstnaných nepoužívalo žádný dopravní prostředek, tedy chodilo do práce pěšky. Zbývajících necelých

Struktura vyjíždějících za prací z obcí kraje podle druhu dopravního prostředku

95 % osob používalo k cestě do zaměstnání dopravní prostředek, přitom více než tři čtvrtiny z celkového počtu vyjíždějících použilo na cestu pouze jeden dopravní prostředek, zhruba 18 % pak jejich kombinaci. Veřejnou dopravu (autobus, vlak, MHD a jejich kombinace) využívalo k cestě do zaměstnání 41,5 %

vyjíždějících, dopravu vlastními prostředky (automobil-řidič i spolujezdec, motocykl, kolo, jiný prostředek) 42,6 %, na kombinace těchto doprav připadalo 9,3 %.

Nejčastějším prostředkem k dopravě do zaměstnání byl v Královéhradeckém kraji automobil, který používala třetina všech vyjíždějících do jiné obce (více než tři čtvrtiny osob, které automobil používaly, byli řidiči tohoto auta, zbytek byli spolucestující). Zhruba 30 % zaměstnaných osob cestovalo do práce autobusem, přitom z tohoto počtu používalo necelých 14 % MHD (z celkového počtu všech vyjíždějících však cestovalo MHD 4,2 % osob). Na třetím místě v četnosti užívání, podstatně nižším, bylo cestování vlakem a na kole (shodně 7,5 %).

V používání **dopravních prostředků byl mezi muži a ženami výrazný rozdíl**. Zatímco muži jako řidiči preferovali automobil (35 %) a autobus jich používalo 18 %, ženy dávaly přednost hromadné dopravě. Autobusem jezdilo 38 % z nich, automobil jako řidičky používalo zhruba 14 % žen. Z celkového počtu mužů používajících k cestě do práce automobil jich 84 % řídilo a pouze 16 % cestovalo jako spolucestující, ženy řidičky také převažovaly v celkovém počtu žen přepravujících se autem (dvě třetiny řidiček k jedné třetině spolucestujících). Kolo jako dopravní prostředek do zaměstnání používalo dvakrát více mužů než žen z celkového počtu takto dojíždějících. V používání ostatních způsobů dopravy nebyly mezi pohlavími výrazné rozdíly.

Tab. 2.16 Vyjíždějící denně za práci podle pohlaví a použitého dopravního prostředku

	Celkem		v tom			
	počet	v %	muži		ženy	
			počet	v %	počet	v %
Vyjíždějící do jiné obce ČR	100 343	100,0	60 142	100,0	40 201	100,0
z toho použitý dopravní prostředek: ¹⁾						
autobus	25 877	25,8	10 673	17,7	15 204	37,8
vlak	7 539	7,5	4 578	7,6	2 961	7,4
MHD	4 222	4,2	2 119	3,5	2 103	5,2
automobil - řidič	26 475	26,4	20 892	34,7	5 583	13,9
automobil - spolucestující	7 177	7,2	4 121	6,9	3 056	7,6
motocykl	759	0,8	637	1,1	122	0,3
kolo	7 493	7,5	4 983	8,3	2 510	6,2
jiný	745	0,7	551	0,9	194	0,5
autobus + vlak	1 502	1,5	749	1,2	753	1,9
autobus + MHD	1 156	1,2	468	0,8	688	1,7
vlak + MHD	1 310	1,3	620	1,0	690	1,7
ostatní kombinace	9 366	9,3	5 567	9,3	3 799	9,5
žádný dopr. prostředek	5 848	5,8	3 616	6,0	2 232	5,6

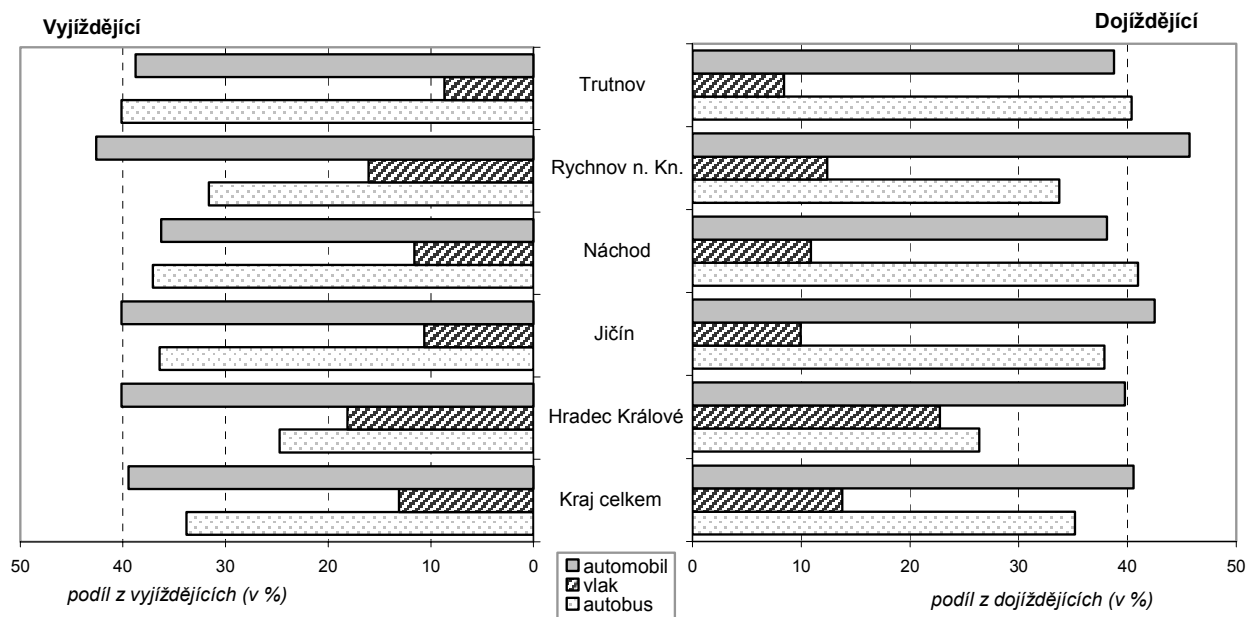
¹⁾ dopravní prostředek se týká denní dojížděky z místa bydliště (i přechodného) do místa pracoviště

Výrazné rozdíly ve struktuře používaných dopravních prostředků byly i v jednotlivých okresech kraje. Ve všech okresech sice převažovalo používání automobilu (v úhrnu jako řidič i jako spolucestující), jejich podíly se však ve struktuře dopravních prostředků pohybovaly od 37,8 % v okrese Trutnov po 31,7 % v okrese Náchod. V okrese Hradec Králové byl proti ostatním okresům zjištěn nejvyšší podíl dojíždějících MHD, kombinace autobusu+MHD, vlaku+MHD a nejvyšší podíl dojíždějících do zaměstnání na kole. Absolutně nejvíce osob (6 590) používalo k přepravě do zaměstnání autobus v okrese Trutnov (ve struktuře dopravních prostředků to bylo 36,0 % všech vyjíždějících) a stejný počet v okrese Náchod (30,3 %), nejméně osob (14,8 %) dojíždělo do zaměstnání autobusem v okrese Hradec Králové. Při dopravě mimo obec využíval nejmenší podíl vyjíždějících do zaměstnání hromadnou dopravu v okrese Hradec Králové (39,1 %), nejvyšší použití bylo zjištěno v okrese Trutnov (48,5 %). Výrazně vyšší bylo využívání kola jako dopravního prostředku v okrese Hradec Králové, téměř desetina všech osob vyjíždějících za práci.

Z **hlediska prostorového typu vyjížděky** byl podstatně více používán k dopravě do zaměstnání pouze na území vlastního okresu autobus (30,1 %), mírně vyšší podíl zaměstnaných se dopravoval na kole. V užívání ostatních dopravních prostředků nebyly zaznamenány významnější rozdíly.

Porovnáním vyjížděky a dojížděky do zaměstnání mimo obec svého bydliště za celý Královéhradecký kraj nebyly ve struktuře z hlediska použitého dopravního prostředku shledány podstatnější rozdíly s výjimkou městské hromadné dopravy. Zatímco vyjíždějící z místa svého bydliště používali k dopravě do zaměstnání MHD ve 4,2 % případů, dojíždějící pouze v 1,7 %, přitom rozdíl zhruba 3 bodů byl zjištěn ve všech okresech kraje. U vyjížděky i dojížděky v Královéhradeckém kraji byla více využívána vlastní doprava (42,6 %, resp. 43,3 %) proti používání hromadné dopravy (41,5 %, resp. 39,6 %).

Dojíždka a vyjíždka za prací z obcí kraje podle použitého dopravního prostředku (včetně kombinace)

V jednotlivých okresech kraje byl vlastní dopravní prostředek více využíván při vyjíždce i dojíždce v okresech Hradec Králové, Jičín a Rychnov nad Kněžnou, v okresech Náchod a Trutnov převládalo používání hromadné dopravy (v okrese Trutnov vyjížděla za prací hromadnými dopravními prostředky téměř polovina ze všech denně vyjíždějících osob). Podíl při využívání ostatních kombinací (hromadné, vlastní i bez použití dopravního prostředku) byl nejvyšší u dojíždějících i vyjíždějících v okrese Hradec Králové (12,5 %, resp. 11,4 %).

2.7 Centra dojížděk za prací

V předchozí části rozboru (kap. 2.1.-2.6) byla pracovní dojíždka posuzována v územní struktuře podle okresů, doplňkově i podle velikostních skupin obcí. Takové hodnocení územních disparit je silně závislé na stávajícím územně-správním uspořádání. Dojíždka obyvatel za prací je však procesem, do kterého se kromě nesporných „umělých“ vlivů administrativních¹⁰, promítá i určitá míra spontánnosti či přirozenosti. Intenzita dojíždky je dána především přirozenou atraktivitou jednotlivých lokalit, vytvářenou jak dlouhodobým historickým vývojem, tak i ekonomickou úspěšností měst či regionů v současném transformačním období.

Cílem následující části je snaha o přesnější zachycení skutečného rozmístění pracovních příležitostí, jejich struktury a také identifikace významných center kraje. Rozbor je zde doplněn podrobnými tabulkami (viz příloha) s charakteristikami dojíždějících z nejvýznamnějších zdrojových obcí, dojíždkové proudy se zde neomezují pouze na hranice daného kraje, ale pokrývají celé území ČR.

V roce 2001 bylo v Královéhradeckém kraji celkem 24 center, do kterých dojíždělo za prací více než 1 tisíc osob. V těchto nejsilnějších centrech dojíždky se soustřeďovalo celkem 66,7 tisíc dojíždějících, tj. více než dvě třetiny všech dojíždějících do zaměstnání v rámci Královéhradeckého kraje. Byla to především města, ale i některé menší obce, na jejichž území byly lokalizovány významné průmyslové podniky. Z celkového počtu dojíždějících do těchto center jich téměř 87 % dojíždělo za prací denně. **Z těchto 24 obcí bylo současně 15 obcí sídlem obvodů s rozšířenou působností (ORP) – v následujících tabulkách jsou označeny tučně.**

K hlavním dojíždkovým centrům patří v Královéhradeckém kraji krajské město Hradec Králové a okresní města Trutnov, Náchod, Jičín a Rychnov nad Kněžnou. Ve všech těchto městech se kladné saldo dojíždky pohybovalo nad hranicí 2 tisíc zaměstnaných osob (s výjimkou Rychnova nad Kněžnou, kde to bylo 1 783),

¹⁰ Dojíždka za prací je ovlivněna současným územním uspořádáním díky přímé vazbě pracovních míst ve veřejném sektoru (veřejná správa, zdravotnictví, školství, soc. služby) na správním uspořádání státu. Přitom podíl veřejného sektoru na celkové zaměstnanosti se v celonárodním měřítku blíží 25 %.

Je však třeba připomenout, že silně administrativně determinovány jsou především vztahy obyvatel ke správním institucím, zdravotnickým a do značné míry i ke školským zařízením. Zároveň jde o jevy, o kterých (s výjimkou dojíždky žáků a studentů do škol) nelze v současnosti získat žádné ucelené, územně podrobné členěné statistické údaje. Naopak za relativně „přirozené“ procesy lze označit především pohyby za prací, za nákupy, za kulturu, nebo migraci obyvatel.

přítom absolutně nejvyšší dojížděkové saldo mělo město Hradec Králové, kde činilo 13,6 tisíc osob. Aktivní saldo vyšší než 2 tisíce osob bylo zaznamenáno ještě ve městě Vrchlabí. Ve zbývajících městech (vybraných centrech) se pak výsledné dojížděkové saldo pohybovalo od kladného ve výši 658 osob po záporné ve výši 456 osob. Výjimku mezi městy tvořil Špindlerův Mlýn (město pouze s 1,3 tisíci obyvateli), kam dojíždělo 1 400 osob za prací a pouze 80 jich vyjíždělo, takže výsledné aktivní saldo činilo 1 320 osob.

Dále byly v Královéhradeckém kraji dvě obce s dojížděkou vyšší než 1 000 osob, Velké Poříčí (s 2,3 tisíci obyvateli) a obec Kvasiny (s 1,3 tisíci obyvateli). Výsledné kladné saldo v Kvasinách bylo 1 247 osob.

Tab. 2.17 Dojíždějící za prací do vybraných center dojížděky podle pohlaví a věku

Kraj, centrum dojížděky	Dojíždějící do obce celkem	z toho podíl žen (v %)	Dojíždějící podle věku (v %)						Podíl dojíždějících denně (v %)
			15 - 24 let	25 - 29 let	30 - 39 let	40 - 49 let	50 - 59 let	60 let a více	
Kraj celkem	98 824	40,7	16,4	16,1	23,8	24,5	17,5	2,1	87,2
Hradec Králové	19 135	40,0	17,7	18,1	24,5	22,9	15,2	1,6	83,0
Jičín	5 363	42,6	19,0	16,7	22,6	25,0	15,4	1,3	91,2
Náchod	5 140	47,9	15,0	15,9	24,7	24,2	18,1	2,0	89,2
Trutnov	4 968	42,1	18,2	19,0	24,6	20,9	16,4	0,9	84,8
Rychnov n. K.	3 679	48,2	14,6	16,2	24,1	25,8	17,7	1,6	90,7
Vrchlabí	3 294	35,2	21,5	19,1	24,4	20,2	13,5	1,4	89,4
Dvůr Králové n. L.	2 047	40,5	16,2	16,7	21,1	24,4	20,1	1,5	90,4
Jaroměř	2 029	37,1	17,0	15,8	24,5	25,3	15,7	1,7	86,5
Nové Město n. M.	1 705	41,8	15,5	14,6	24,1	26,6	17,6	1,6	92,0
Nový Bydžov	1 596	49,1	13,3	15,2	23,0	29,0	17,4	2,1	89,5
Kvasiny	1 561	16,5	20,0	21,8	22,3	20,9	13,4	0,6	92,0
Hořice	1 535	51,9	15,4	14,1	22,9	26,7	19,0	1,8	90,8
Vamberk	1 425	31,9	16,6	17,1	26,5	23,6	15,2	1,1	89,7
Špindlerův Mlýn	1 400	44,5	31,3	20,4	18,1	15,9	11,9	2,6	36,1
Broumov	1 280	52,0	14,2	14,7	23,6	27,2	18,6	1,7	92,3
Dobruška	1 245	42,2	13,7	15,7	26,5	24,5	17,5	2,2	92,9
Červený Kostelec	1 240	38,2	20,4	15,6	21,9	22,3	17,8	1,9	91,6
Nová Paka	1 232	45,6	15,7	15,8	21,8	25,0	20,0	1,7	91,5
Týniště n. O.	1 199	31,5	19,0	12,2	22,4	22,3	22,4	1,7	84,4
Česká Skalice	1 189	34,0	14,9	17,2	23,7	25,7	16,1	2,4	91,4
Chlumec n. C.	1 133	43,3	13,4	11,9	21,4	29,3	21,9	2,0	90,8
Kostelec n. O.	1 111	39,6	15,2	13,2	26,9	27,7	15,2	1,7	92,6
Hronov	1 102	41,7	17,9	17,3	22,4	22,4	18,4	1,5	93,1
Velké Poříčí	1 038	47,1	15,7	14,3	23,0	26,6	19,7	0,8	95,3

Nejvýznamnějším centrem dojížděky do zaměstnání v Královéhradeckém kraji a **v okrese Hradec Králové** je jednoznačně **krajské město Hradec Králové**. Město disponuje největším soustředěním pracovních míst v kraji. V době sčítání zde bylo 42 tisíc zaměstnaných osob z bydlících obyvatel města a navíc sem dojíždělo za prací dalších 19 tisíc osob z ostatních krajů a okresů, tzn. že bylo obsazeno 61 tisíc pracovních míst. Každé čtvrté pracovní místo z Královéhradeckého kraje tak bylo ve městě Hradec Králové.

Z celkového počtu 19,1 tisíc osob dojíždějících za prací do Hradce Králové jich mělo 9,4 tisíc (49,4 %) trvalé bydliště v okrese Hradec Králové, z jiných okresů jich dojíždělo dalších 9,7 tisíc (50,6 %). V rámci okresu Hradec Králové nejvíce osob dojíždělo z Třebechovic pod Orebem, z Černilova, Stěžer a Smiřic (z každé této obce více než 500 osob), ze sousedních okresů to byla více než desetina z Pardubického okresu (absolutně 1 094 osob), 520 osob dojíždělo z Jaroměře (okres Náchod) a 494 z Týniště nad Orlicí (okres Rychnov nad Kněžnou). Dojíždějícími pracovníky byla v Hradci Králové obsazena zhruba třetina všech pracovních míst ve městě.

Největší obrát dojížděky byl v rámci Královéhradeckého kraje mezi městy Hradec Králové a Pardubice. Z Hradce Králové vyjíždělo do Pardubic 811 osob, v opačném směru, tedy z Pardubic do Hradce Králové vyjíždělo 1 094 osob za prací, tzn. že kladné saldo této dojížděky činilo v Hradci Králové 283 osob. Z celkového množství 1 094 osob dojíždějících za prací z Pardubic do Hradce Králové jich 984 dojíždělo denně, necelá pětina pracovala v průmyslu, 13 % v obchodě, desetina shodně ve stavebnictví a v dopravě a telekomunikacích.

Hradec Králové je především centrem správy, školství a kultury (včetně vědy a zdravotnictví) a tomu odpovídá i struktura osob dojíždějících do města za prací. Z hlediska vzdělání byl proti krajskému průměru zjištěn výrazně vyšší podíl dojíždějících vysokoškoláků a osob se středním a vyšším vzděláním, téměř polovina dojíždějících byla ve věku 30-49 let, a tvořili je ze tří pětín muži. Výrazně nižší než krajský průměr byl podíl dojíždějících do průmyslových odvětví, výrazně vyšší pak podíl dojíždějících do odvětví obchodu,

stavebnictví a do státní správy. Více než čtvrtina dojíždějících používala jako dopravní prostředek automobil a polovině z nich trvala cesta za prací půl až jednu hodinu.

Druhým podstatně méně významným centrem dojížděky v okrese Hradec Králové je město **Nový Bydžov**, které nabízelo necelé 4 tisíce pracovních míst. Zatímco do města Hradec Králové dojíždělo 70 % všech dojíždějících do okresu Hradec Králové, do Nového Bydžova to bylo necelých 6 %. Z celkového počtu 1,6 tisíc osob dojíždějících do Nového Bydžova za prací jich 85 % dojíždělo v rámci okresu, a to především z obcí náležejících do jeho správního obvodu. Tomu odpovídal i čas dojíždějících, který potřebovali na cestu, nejčastěji 15-29 minut. Zhruba 40 % osob dojíždělo do průmyslových podniků, necelá pětina pak do veřejných služeb (především do zdravotnictví). **Chlumec nad Cidlinou** tvořil dojížděkové centrum pro obyvatele nejbližšího okolí v jihozápadní části okresu, více než třetina z nich dojížděla do průmyslových odvětví, desetina do obchodu, a desetina do dopravy a telekomunikací.

Tab. 2.18 Dojížděka za prací do vybraných center dojížděky podle nejvyššího ukončeného vzdělání

Kraj, centrum dojížděky	Vydědějící z obce					Dojíždějící do obce				
	celkem	z toho nejvyšší ukončené vzdělání (v %)				celkem	z toho nejvyšší ukončené vzdělání (v %)			
		základní a bez vzdělání	učňovské a střední bez mat.	střední s mat. a vyšší	vysoko- školské		základní a bez vzdělání	učňovské a střední bez mat.	střední s mat. a vyšší	vysoko- školské
Kraj celkem	101 175	7,7	45,6	35,9	10,8	98 824	7,9	46,7	35,7	9,6
Hradec Králové	5 530	2,8	24,4	38,4	34,3	19 135	4,8	38,9	41,4	14,6
Jičín	1 944	4,1	33,8	41,2	20,7	5 363	8,4	48,0	35,0	8,6
Náchod	2 091	5,2	34,2	41,7	18,7	5 140	6,1	35,8	46,6	11,5
Trutnov	2 748	6,8	40,6	37,4	15,1	4 968	7,6	43,7	38,8	9,9
Rychnov n. K.	1 896	6,2	39,3	38,8	15,6	3 679	5,3	38,9	43,8	11,7
Vrchlabí	1 253	5,1	35,8	41,9	17,0	3 294	9,6	53,9	29,5	6,9
Dvůr Králové n. L.	1 514	5,5	36,1	41,1	17,2	2 047	9,3	48,5	33,4	8,7
Jaroměř	1 746	7,3	37,1	37,5	17,9	2 029	8,0	50,8	30,8	10,3
Nové Město n. M.	1 742	4,8	30,8	46,8	17,6	1 705	5,8	45,5	39,9	8,9
Nový Bydžov	938	6,6	41,7	38,5	13,2	1 596	10,7	48,4	31,8	9,0
Kvasiny	314	8,9	42,0	42,7	6,4	1 561	7,2	56,5	32,4	4,0
Hořice	1 295	3,8	36,2	43,6	16,4	1 535	11,1	51,7	28,1	9,1
Vamberk	876	5,6	40,8	42,9	10,7	1 425	7,2	53,1	32,6	6,9
Špindlerův Mlýn	80	5,0	36,3	46,3	12,5	1 400	5,8	44,5	44,9	4,4
Broumov	1 046	8,2	49,5	34,7	7,5	1 280	10,9	52,2	29,5	7,1
Dobruška	1 288	5,4	36,6	42,0	15,8	1 245	5,2	45,6	38,0	11,0
Červený Kostelec	1 320	4,5	36,5	44,8	13,9	1 240	7,5	50,0	34,0	8,3
Nová Paka	1 305	6,0	41,3	39,3	13,3	1 232	6,5	46,8	37,6	9,2
Týniště n. O.	1 293	6,4	38,4	43,2	11,6	1 199	8,0	46,5	35,9	9,7
Česká Skalice	992	4,7	37,8	42,9	14,3	1 189	7,4	52,1	30,8	9,5
Chlumec n. C.	912	4,6	37,5	44,4	13,3	1 133	10,8	53,0	29,7	6,4
Kostelec n. O.	1 237	4,2	35,9	44,1	15,7	1 111	5,1	46,5	37,3	10,9
Hronov	1 558	9,6	41,1	39,9	9,3	1 102	9,4	50,0	33,3	7,2
Velké Poříčí	676	5,8	39,2	44,7	10,4	1 038	13,3	54,7	27,2	4,7

Významné centrum dojížděky v okrese Jičín tvoří okresní město s téměř 12 tisíci obsazenými pracovními místy, kam z celkového počtu dojíždějících do okresu dojíždělo za prací téměř 40 % osob. Jičín je především průmyslové město, takže převážná část dojíždějících, téměř 44 %, směřovala do odvětví průmyslu, podíl osob dojíždějících do ostatních odvětví nedosáhl v žádném z nich desetiprocentní hranici. Z toho vyplývá i nejvyšší podíl dojíždějících osob s dosaženým učňovským a odborným (bez maturity) vzděláním (48 %). Z celkového počtu dojíždějících mělo více než 83 % osob bydliště na území okresu, zbývající pak převážně na území sousedních okresů – Mladé Boleslavi, Semil, Hradce Králové.

Dalšími centry dojížděky byla v okrese města **Hořice** (4,6 tisíc pracovních míst) a **Nová Paka** (4,3 tisíc pracovních míst) – obě především se zázemím průmyslových podniků. Byly centry dojížděky pro nejbližší okolí, tj. pro obce spadající do jejich správních obvodů, ze kterých dojíždělo do každého z těchto měst zhruba tři čtvrtiny všech dojíždějících. Ve struktuře dojíždějících převládaly osoby s nižším vzděláním, převážně ve věku 40-49 let a dvě třetiny z těchto dojíždějících potřebovaly na cestu do práce nejvíce půl hodiny. Do Hořic s textilním průmyslem dojížděla z celkového počtu dojíždějících více než polovina žen.

Nejvíce center dojížděky, tj. s více než 1 000 dojíždějících osob za prací, bylo v okrese **Náchod**. Velmi silným centrem, avšak pouze místního významu, bylo okresní město **Náchod** s více než 13 tisíci pracovními místy, která byla obsazena ze dvou třetin obyvateli města a zbývající třetina za prací do města dojížděla. Počet pracovních míst byl o téměř čtvrtinu vyšší než počet zaměstnaných osob bydlících ve městě. Převážná většina (88 %) osob dojížděla za prací z jiných obcí vlastního okresu, mimo vlastní okres nedosáhl žádný proud více než 100 osob, nejvíce (67 osob) dojíždělo z města Hradce Králové. Třetina osob

pracovala v průmyslu, 13 % ve veřejných službách a desetina v obchodě. Ve struktuře dojíždějících byl výrazně vyšší podíl vysokoškoláků a osob se středním (s maturitou) a vyšším vzděláním.

Druhé nejvýznamnější centrum v okrese Náchod bylo město **Jaroměř** s 6,2 tisíci pracovními místy. Ta byla obsazena ze dvou třetin obyvateli města. Z více než 2 tisíc dojíždějících osob jich necelé dvě třetiny měly trvalé bydliště na území vlastního okresu, více než třetina jich pak dojížděla ze sousedních okresů, především z Hradce Králové (nejsilnější proud tvořilo 135 dojíždějících z města Hradce Králové) a z okresu Trutnov. Průmyslová města **Nové Město nad Metují**, **Broumov** a především pak **Červený Kostelec** plnila v okrese funkci menších center dojížděky za prací. Nové Město nad Metují nabízelo téměř 5 tisíc pracovních míst, Broumov a Červený Kostelec o něco méně než 4 tisíce. Především Broumov byl centrem pracovních příležitostí pro nejbližší okolí (95 % dojíždělo z vlastního okresu), do Nového Města nad Metují směřovalo za prací 70 % osob z vlastního okresu (nejvíce z města Náchod – 284 osob) a zbytek pak převážně z vedlejšího okresu Rychnov nad Kněžnou (nejsilnější proud z Dobrušky – 152 osob). Červený Kostelec byl centrem pro necelé dvě třetiny bydlících v okrese Náchod a pro osoby dojíždějící ze sousedního Trutnova (230 osob ze Rtyně v Podkrkonoší). Broumov s převážně textilním průmyslem byl druhým ze dvou sledovaných center v kraji, kam dojíždělo více žen než mužů.

Tab. 2.19 Dojíždějící za prací do vybraných center dojížděky podle odvětví

Kraj, centrum dojížděky	Dojíždějící do obce celkem	Dojíždějící podle odvětví (v %)					Denně dojíždějící podle času stráveného na cestě (v %)			
		průmysl	staveb- nictví	obchod	doprava a telekomun.	škol.,zdrav., soc.činnosti	do 14 minut	15 - 29 minut	30 - 59 minut	60 minut a více
Kraj celkem	98 824	38,4	8,6	9,1	6,9	10,2	18,9	41,0	34,1	5,7
Hradec Králové	19 135	22,4	11,8	14,4	9,8	12,3	6,3	29,2	50,4	13,9
Jičín	5 363	43,9	7,1	9,1	9,1	9,4	14,8	43,0	37,2	4,7
Náchod	5 140	33,1	6,7	10,2	6,8	13,1	13,1	44,9	37,5	4,4
Trutnov	4 968	41,4	10,2	8,9	9,4	8,4	7,1	36,8	48,5	7,3
Rychnov n. K.	3 679	26,8	11,6	8,5	7,7	14,2	17,7	43,4	34,4	4,4
Vrchlabí	3 294	59,1	5,3	8,3	4,6	5,4	14,5	45,1	36,2	3,8
Dvůr Králové n. L.	2 047	41,7	12,3	11,1	5,7	8,5	16,5	46,0	33,4	3,7
Jaroměř	2 029	42,7	10,0	9,9	6,8	8,5	18,3	42,6	33,4	5,5
Nové Město n. M.	1 705	50,3	7,6	11,3	5,0	12,7	16,5	48,2	31,8	3,4
Nový Bydžov	1 596	39,9	10,0	7,9	5,0	18,1	23,0	46,7	26,9	3,2
Kvasiny	1 561	82,1	5,8	1,7	1,4	2,9	21,0	51,0	24,9	2,8
Hořice	1 535	50,4	6,3	11,3	4,9	13,3	20,1	44,6	31,4	3,7
Vamberk	1 425	66,7	9,5	4,6	3,9	2,5	23,1	45,3	29,3	2,1
Špindlerův Mlýn	1 400	1,6	2,9	2,8	3,7	3,2	23,8	25,5	41,6	7,7
Broumov	1 280	49,0	5,9	9,7	3,0	11,1	20,6	50,3	25,7	3,3
Dobruška	1 245	44,3	6,6	11,5	4,8	7,9	22,2	48,9	25,8	2,9
Červený Kostelec	1 240	68,4	5,8	5,4	2,8	6,0	14,7	48,2	32,4	4,7
Nová Paka	1 232	46,4	7,1	11,4	5,0	13,5	15,4	48,9	33,0	2,5
Týniště n. O.	1 199	35,1	3,8	9,9	13,6	4,3	23,6	41,5	30,6	4,0
Česká Skalice	1 189	53,2	6,3	8,9	6,5	4,7	23,3	47,4	25,4	3,8
Chlumec n. C.	1 133	37,4	7,0	9,8	10,6	5,0	18,1	48,8	29,2	3,8
Kostelec n. O.	1 111	46,9	4,2	10,9	4,5	11,3	23,1	47,3	26,8	2,6
Hronov	1 102	56,4	5,4	8,5	2,7	11,3	20,7	43,6	31,9	3,9
Velké Poříčí	1 038	71,5	5,9	4,8	0,7	6,6	26,1	44,8	26,7	1,8

Stejně jako výše uvedená města byla i **Česká Skalice** a **Hronov** cílem dojížděky především pro obyvatele vlastního okresu. Do České Skalice (město nabízelo o 200 pracovních míst více než bylo zaměstnaných osob bydlících ve městě) směřovalo 86 % obyvatel okresu, více než desetina z Náchoda. Hronov vykázal ze všech vybraných center nejvyšší záporné dojížděkové saldo a tudíž i nejnižší ukazatel obsazených pracovních míst na 1 000 zaměstnaných osob, pouhých 850. Do Hronova směřovalo téměř 95 % obyvatel okresu (necelá desetina všech dojíždějících byla z Náchoda a stejný podíl z Velkého Poříčí). Nad 1 000 dojíždějících bylo v roce 2001 zjištěno také v obci **Velké Poříčí**, kam do průmyslu dojíždělo více než 71 % ze všech dojíždějících osob. Obec nabízela 1,5 tisíc pracovních míst. Velké Poříčí bylo pracovním zázemím především pro obyvatele blízkého Hronova (450 dojíždějících) a Náchoda (229 dojíždějících), z celkového počtu dojíždějících za prací do Velkého Poříčí tvořilo 98 % obyvatel náchodského okresu.

Okresní město **Rychnov nad Kněžnou spolu s Dobruškou a Týništěm nad Orlicí** byly významnějšími centry dojížděky za prací regionálního významu, tj. pro obyvatele vlastního okresu **Rychnova nad Kněžnou** (od 87 % dojíždějících do Rychnova nad Kněžnou po 75 % do Týniště nad Orlicí). Do Rychnova nad Kněžnou dojížděli dále za prací především obyvatele sousedních okresů Hradec Králové a Ústí nad Orlicí (Pardubický kraj). Zhruba čtvrtina všech dojíždějících byla zaměstnána v průmyslu, poměrně vysoký byl

podíl ve státní správě a ve stavebnictví, tomu odpovídala i výrazně vyšší úroveň vzdělání dojíždějících osob. V Rychnově nad Kněžnou byla dojíždějícími pracovníky obsazena téměř polovina pracovních míst.

Tab. 2.20 Dojíždějící denně za prací do vybraných center dojížděky podle použitého dopravního prostředku

Kraj, centrum dojížděky	Dojíždějící do obce celkem	z toho použitý dopravní prostředek (v %) ¹⁾												
		autobus	vlak	MHD	automobil - řidič	automobil - spolucestující	motocykl	kolo	jiny	autobus + vlak	autobus + MHD	vlak + MHD	ostatní kombinace	žádný dopravní prostředek
Kraj celkem	98 824	26,2	7,6	1,7	26,6	7,4	0,8	7,8	0,8	1,6	1,1	1,3	10,2	6,1
Hradec Králové	19 135	15,2	13,6	6,2	25,3	5,5	0,2	3,5	0,4	1,8	4,5	5,8	13,2	4,0
Jičín	5 363	38,1	6,2	0,7	27,3	7,1	0,2	4,3	0,3	1,8	0,1	0,1	9,7	3,4
Náchod	5 140	43,8	6,8	0,8	25,3	4,4	0,3	2,4	0,3	2,0	0,4	0,2	7,8	4,8
Trutnov	4 968	35,6	11,6	1,5	23,5	6,7	0,3	1,9	0,6	3,4	1,1	0,3	7,7	5,3
Rychnov n. K.	3 679	37,4	6,0	1,1	28,1	8,3	0,3	2,7	0,7	2,2	0,2	0,2	8,2	3,7
Vrchlabí	3 294	32,8	2,6	0,3	26,3	12,3	0,3	3,7	0,4	0,8	0,1	0,1	14,6	5,2
Dvůr Králové n. L.	2 047	39,2	1,1	0,5	32,0	7,5	0,5	3,8	0,4	0,4	0,7	0,1	7,1	6,0
Jaroměř	2 029	22,2	6,8	0,1	32,3	8,2	0,8	9,7	1,0	1,0	0,4	1,4	9,7	5,8
Nové Město n. M.	1 705	42,2	4,0	0,1	26,1	5,2	0,5	3,0	0,3	3,5	0,1	0,1	10,8	3,6
Nový Bydžov	1 596	29,1	3,4	0,1	23,4	7,2	1,6	16,9	0,6	1,4	0,4	0,1	12,8	2,4
Kvasiny	1 561	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Hořice	1 535	38,8	8,3	0,3	23,8	4,8	1,3	6,4	0,5	1,8	0,7	0,3	8,7	3,9
Vamberk	1 425	30,4	9,3	0,9	26,6	7,2	0,8	6,2	0,8	2,1	0,5	0,1	11,8	2,6
Špindlerův Mlýn	1 400	23,1	0,6	1,0	15,1	3,8	0,1	0,6	1,1	1,8	0,2	0,1	3,0	45,3
Broumov	1 280	33,3	12,0	0,3	20,7	5,0	1,2	10,1	1,1	0,8	0,1	0,0	7,0	8,0
Dobruška	1 245	41,2	2,2	0,0	30,9	7,6	0,5	3,6	0,6	0,9	0,0	0,0	9,6	2,5
Červený Kostelec	1 240	38,9	4,5	0,2	26,5	5,5	0,9	6,8	1,1	1,1	0,1	0,0	9,9	4,1
Nová Paka	1 232	32,3	7,2	0,5	22,9	7,0	0,6	6,0	0,8	2,1	0,0	0,1	14,0	5,8
Týniště n. O.	1 199	5,5	19,4	0,1	20,1	5,7	0,6	21,6	0,2	2,9	0,0	0,7	13,4	8,7
Česká Skalice	1 189	27,8	4,5	0,2	37,7	8,2	1,0	8,7	0,9	0,3	0,4	0,0	6,2	3,5
Chlumec n. C.	1 133	24,4	13,2	0,4	20,0	5,4	1,8	11,0	0,6	2,0	0,2	1,1	18,3	1,1
Kostelec n. O.	1 111	21,3	11,3	0,2	30,1	9,3	1,2	7,7	0,3	2,2	0,1	0,2	13,8	2,1
Hronov	1 102	37,2	6,7	0,4	18,4	6,3	0,6	11,9	1,5	2,7	0,0	0,3	8,3	5,6
Velké Poříčí	1 038	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

¹⁾ dopravní prostředek se týká denní dojížděky z místa bydliště (i přechodného) do místa pracoviště (školy)

Do Dobrušky dojížděli zaměstnanci především do průmyslu (44 % z nich) a více než desetina do odvětví obchodu, v Týništi nad Orlicí převládali z hlediska dojížděky také především zaměstnanci průmyslu (35 %) a téměř 14 % bylo zaměstnáno v dopravě (důležitý železniční uzel). Všechna tři města byla centrem dojížděky pro nejbližší okolí, takže čas potřebný k cestě do práce u více než pětiny dojíždějících trval do 14 minut, u zhruba 45 % pak trval 15-29 minut.

Nad 1 000 pracujících dojíždělo také do měst **Vamberku a Kostelce nad Orlicí**. Vamberk je výrazně průmyslové město (do průmyslu dojížděly dvě třetiny dojíždějících), mimo téměř poloviny dojíždějících osob za prací do průmyslových odvětví do Kostelce nad Orlicí jich více než desetina dojíždělo jednak do obchodu a jednak do odvětví státní správy. Tomu odpovídá i struktura dojíždějících z hlediska vzdělání. Z dojíždějících do Vamberka jich měla více než polovina učňovské a střední vzdělání bez maturity, ve struktuře dojíždějících do Kostelce nad Orlicí tvořili poměrně vysoký podíl středoškoláci a vysokoškoláci (nad krajským průměrem).

Do obce **Kvasiny** na Rychnovsku s pouhými 1,3 tisíci obyvateli dojíždělo za prací 1 561 osob, z toho 1 436 (92 %) denně. Dojížděli tam především pracující bydlící na území rychnovského okresu, největší dojížděkové proudy do obce směřovaly z Rychnova nad Kněžnou (téměř třetina všech dojíždějících z okresu) a ze Solnice. V Kvasinách byl zjištěn z hlediska vzdělání nejvyšší podíl dojíždějících osob s učňovským a středním odborným vzděláním (bez maturity), 82 % jich směřovalo do průmyslu. Tato obec byla výjimečná tím, že na 1 000 zaměstnaných osob bydlících v obci připadalo nejvíce obsazených pracovních míst, celkem 3 161 (nejvyšší zjištěný údaj v rámci kraje). V absolutním vyjádření bylo v obci 1 824 obsazených pracovních míst, přitom tam trvale bydlelo pouze 577 zaměstnaných osob.

S počtem téměř 5 tisíc dojíždějících se v **okrese Trutnov** řadí mezi významná **centra dojížděky** v rámci celého Královéhradeckého kraje okresní město **Trutnov**. V Trutnově bylo v době sčítání celkem 17,7 tisíc

pracovních míst, která byla obsazena z téměř tří čtvrtin obyvateli města. Obyvatelstvo dojíždějící do města mělo bydliště převážně na území vlastního okresu (více než 85 %), největší proud dojíždějících směřoval do Trutnova z Úpice (718 osob), dále ze Žacléře (418), z Mladých Buků a ze Dvora Králové nad Labem. Mimo vlastní okres se Trutnov stal centrem dojížděky pro obyvatelstvo bydlící především na území okresu Náchod. Dojíždějící našli zaměstnání v odvětví průmyslu (41,4 %) a ve stavebnictví (zhruba desetina dojíždějících), tzn. že největší podíl z hlediska vzdělání tvořili lidé s učňovským a středním vzděláním (bez maturity). Téměř polovina dojíždějícího obyvatelstva strávila na cestě za prací od 30 minut do 1 hodiny.

Druhým centrem dojížděky bylo v okrese město **Vrchlabí** s 8,6 tisíci obsazenými pracovními místy. Do Vrchlabí směřovalo několik významnějších proudů jednak z vlastního okresu z Lánova (369 dojíždějících), z Hostinného a Dolní Branné (221, resp. 223 osob), jednak ze sousedního okresu Semily, z Horní Branné (354 osob), z Jilemnice (228 osob). Dojíždějící byli zaměstnání především v průmyslu (téměř 60 %) a necelé dvě třetiny z nich měly základní nebo učňovské vzdělání. Zhruba stejný počet obsazených pracovních míst (8,5 tisíc) byl také ve **Dvoře Králové nad Labem**. Pracovní místa byla ze tří čtvrtin obsazena pracujícími obyvateli města, navíc sem směřovaly další 2 tisíce osob především do odvětví průmyslu, stavebnictví a obchodu. Dvůr Králové nad Labem byl opět centrem místního významu, převážná většina dojíždějících (83 %) měla bydliště na území vlastního okresu. Do města směřovaly dva významné proudy o síle více než 200 osob, a to z Bílé Třemešné a z Vítězné.

Tab. 2.21 Bilance dojížděky za prací ve vybraných centrech dojížděky podle pohlaví

Kraj, centrum dojížděky	Dojíždějící do centra			Vyjíždějící z centra			Saldo dojížděky		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Kraj celkem	98 824	58 600	40 224	101 175	60 561	40 614	-2 351	-1 961	-390
Hradec Králové	19 135	11 482	7 653	5 530	3 740	1 790	13 605	7 742	5 863
Jičín	5 363	3 076	2 287	1 944	1 299	645	3 419	1 777	1 642
Náchod	5 140	2 677	2 463	2 091	1 367	724	3 049	1 310	1 739
Trutnov	4 968	2 878	2 090	2 748	1 868	880	2 220	1 010	1 210
Rychnov n. K.	3 679	1 904	1 775	1 896	1 296	600	1 783	608	1 175
Vrchlabí	3 294	2 135	1 159	1 253	753	500	2 041	1 382	659
Dvůr Králové n. L.	2 047	1 217	830	1 514	970	544	533	247	286
Jaroměř	2 029	1 276	753	1 746	1 109	637	283	167	116
Nové Město n. M.	1 705	992	713	1 742	1 041	701	-37	-49	12
Nový Bydžov	1 596	813	783	938	582	356	658	231	427
Kvasiny	1 561	1 303	258	314	159	155	1 247	1 144	103
Hořice	1 535	739	796	1 295	873	422	240	-134	374
Vamberk	1 425	970	455	876	523	353	549	447	102
Špindlerův Mlýn	1 400	777	623	80	46	34	1 320	731	589
Broumov	1 280	615	665	1 046	743	303	234	-128	362
Dobruška	1 245	719	526	1 288	787	501	-43	-68	25
Červený Kostelec	1 240	766	474	1 320	793	527	-80	-27	-53
Nová Paka	1 232	670	562	1 305	820	485	-73	-150	77
Týniště n. O.	1 199	821	378	1 293	785	508	-94	36	-130
Česká Skalice	1 189	785	404	992	550	442	197	235	-38
Chlumec n. C.	1 133	642	491	912	584	328	221	58	163
Kostelec n. O.	1 111	671	440	1 237	775	462	-126	-104	-22
Hronov	1 102	643	459	1 558	858	700	-456	-215	-241
Velké Poříčí	1 038	549	489	676	368	308	362	181	181

Špindlerův Mlýn na Trutnovsku s 654 zaměstnanými osobami bydlícími na území města nabízel celkem 1 974 pracovních míst, takže relativní ukazatel obsazená pracovní místa na 1 000 zaměstnaných osob dosáhl druhé nejvyšší hodnoty v kraji, 3 018. Do Špindlerova Mlýna dojíždělo celkem 1 400 osob za prací, denně však pouze zhruba třetina z nich. Město bylo výjimečné tím, že do všech sledovaných odvětví dojíždělo v úhrnu pouze 14,2 % všech dojíždějících, cílem dojížděky do významného centra cestovního ruchu bylo především odvětví pohostinství a ubytování. Špindlerův Mlýn byl (spolu s Hradcem Králové) centrem dojížděky, které neplnilo funkci pouze regionálního významu. Z celkového počtu dojíždějících jich mělo bydliště na území vlastního okresu 30 %, necelých 6 % dojíždělo v rámci Královéhradeckého kraje a zbývající zhruba dvě třetiny dojížděly v málo početných prouděch z jiných okresů mimo hranice kraje, největší sem směřoval z Hl. m. Prahy (12 % takto dojíždějících).

Z bilance dojížděky a vyjížděky za prací jednoznačně vyplynulo mimořádné postavení krajského města Hradce Králové nejen v rámci Královéhradeckého kraje. Vysokým kladným saldem se řadí i na 8. místo mezi městy s největším kladným saldem v celé České republice. Na úhrnu cestujících osob za prací v rámci kraje se město na dojížděce a vyjížděce však podílelo zcela odlišnou měrou. Zatímco dojíždějící do Hradce Králové

tvořili zhruba pětinu všech dojíždějících v rámci kraje, vyjíždějící pouze 5,5 %. Další významnější centra dojížděky, města Jičín, Náchod a Trutnov, se na celkovém počtu dojíždějících v rámci Královéhradeckého kraje podílely pouze zhruba 5 %, podíl na celkové vyjížděce se u nich pohyboval mezi 1,9 % až 2,7 %.

Intenzita dojížděky charakterizovaná ukazatelem obratu dojížděky (velikost obratu je vypočtena jako součet dojíždějících do města a vyjíždějících z města) potvrzuje ve srovnání s rokem 1991 poměrně velkou stálost úrovně vyjížděky a dojížděky za prací z hlediska sledovaných vybraných center. Stejně jako před deseti lety byla centra s nejvyšším obratem totožná s centry dojížděky v roce 2001, i když z 24 sledovaných center byl v 8 z nich zaznamenán pokles obratu, nejvyšší v Novém Bydžově (úbytek necelých 300 osob).

Tab. 2.22 Bilance dojížděky za prací ve vybraných centrech dojížděky v letech 1991 a 2001

Centrum dojížděky	Dojíždějící		Vyjíždějící		Saldo dojížděky		Obsazená pracovní místa		Obsazená pracovní místa	
	2001	1991	2001	1991	2001	1991	celkem 2001	na 1000 zaměstnaných ¹⁾	celkem 1991	na 1000 ekonomicky aktivních ¹⁾
Kraj celkem	98 824	99 400	101 175	98 422	-2 351	978	258 251	991	294 229	1 003
Hradec Králové	19 135	16 585	5 530	5 127	13 605	11 458	60 845	1 288	66 106	1 209
Jičín	5 363	4 191	1 944	1 803	3 419	2 388	11 796	1 408	11 422	1 264
Náchod	5 140	4 902	2 091	2 041	3 049	2 861	13 051	1 305	13 947	1 258
Trutnov	4 968	4 435	2 748	3 396	2 220	1 039	17 689	1 144	18 585	1 059
Rychnov n. K.	3 679	3 306	1 896	1 775	1 783	1 531	7 604	1 306	7 794	1 244
Vrchlabí	3 294	2 388	1 253	1 390	2 041	998	8 595	1 311	8 520	1 132
Dvůr Králové n. L.	2 047	2 147	1 514	1 455	533	692	8 470	1 067	9 757	1 076
Jaroměř	2 029	1 808	1 746	1 499	283	309	6 244	1 047	6 861	1 047
Nové Město n. M.	1 705	2 109	1 742	1 464	-37	645	4 891	992	6 301	1 114
Nový Bydžov	1 596	1 830	938	998	658	832	3 884	1 204	4 702	1 214
Kvasiny	1 561	853	314	117	1 247	736	1 824	3 161	1 314	2 273
Hořice	1 535	1 577	1 295	1 244	240	333	4 636	1 055	5 262	1 067
Vamberk	1 425	1 174	876	915	549	259	2 788	1 245	2 866	1 099
Špindlerův Mlýn	1 400	916	80	39	1 320	877	1 974	3 018	1 582	2 244
Broumov	1 280	1 383	1 046	1 055	234	328	3 965	1 063	4 792	1 073
Dobruška	1 245	1 436	1 288	1 041	-43	395	3 536	988	4 121	1 106
Červený Kostelec	1 240	889	1 320	1 415	-80	-526	3 849	980	3 886	880
Nová Paka	1 232	1 622	1 305	1 050	-73	572	4 326	983	5 656	1 112
Týniště n. O.	1 199	1 646	1 293	937	-94	709	2 910	969	4 311	1 196
Česká Skalice	1 189	1 017	992	1 008	197	9	2 835	1 074	3 057	1 002
Chlumec n. C.	1 133	1 327	912	914	221	413	2 699	1 089	1 657	1 141
Kostelec n. O.	1 111	1 092	1 237	1 194	-126	-102	2 792	957	3 290	969
Hronov	1 102	1 362	1 558	1 535	-456	-173	2 577	850	3 339	950
Velké Poříčí	1 038	594	676	812	362	-218	1 515	1 314	1 035	826

¹⁾ bydlících na příslušném území

Extrémní **hodnotu obratu** dosáhlo v rámci Královéhradeckého kraje stejně jako v roce 1991 město Hradec Králové, a to téměř 25 tisíc osob (nárůst proti roku 1991 o 3 tisíce osob). Podstatný nárůst byl zjištěn také u města Jičín (1,3 tisíc osob) a Vrchlabí (769 osob), o zhruba 500 osob se zvýšil obrat v Rychnově nad Kněžnou a v Jaroměři, podstatně nižší pak byl nárůst obratu v Náchodě a Dobrušce. V ostatních sledovaných centrech dojížděky došlo k poklesu obratu, podstatně výrazný byl pouze v Červeném Kostelci (o zhruba 600 osob).

Také při hodnocení jednotlivých center z hlediska **obsazených pracovních míst na 1 000 zaměstnaných osob** došlo **proti roku 1991** k rozdílům. Tento ukazatel je větší než 1 000 za území s kladným saldem a menší než 1 000 za území se záporným saldem, tzn. že města se zjištěným údajem nižším než 1 000 nabízejí pracovní příležitost pouze části obyvatel, část jich musí hledat práci mimo město.

Zatímco v roce 1991 byl tento ukazatel nižší než 1 000 zjištěn pouze ve 4 centrech: v Červeném Kostelci, Kostelci nad Orlicí, Hronově a Velkém Poříčí (v rozmezí od 826 do 969), po deseti letech byl pod touto hranicí (s výjimkou Velkého Poříčí, kde naopak došlo k velkému nárůstu tohoto ukazatele) ve stejných městech, a dále v Novém Městě nad Metují, Dobrušce, Nové Pace a Týništi nad Orlicí. V roce 2001 se tento ukazatel pohyboval ve vyjmenovaných městech v rozmezí od 850 do 992.

Výrazný nárůst tohoto ukazatele byl proti roku 1991 zjištěn v Kvasinách, Špindlerově Mlýně a Velkém Poříčí, podstatně více pracovních míst než byl počet zaměstnaných osob bydlících na území města dále nabízelo město Jičín (1 408 obsazených pracovních míst na 1 000 zaměstnaných osob), Vrchlabí (1 311), Rychnov nad Kněžnou (1 306), Náchod (1 305) a Hradec Králové (1 288). V roce 1991 dosáhl tento ukazatel nejvyšší hodnoty u stejných měst (obcí) jako v roce 2001, i když byly řádově o několik desítek nižší.